

מחבורים

גליז'ן נ' | פרשת נח | תשפ"ב

העלון השבועי מבית עוז והדר - אור לישרים

פנינים חכמים ואמרות נפלאות על פרשת השבוע

פנינים ואמרות

אבן טובה משום פחד...

צַהַר תַּעֲשֶׂה לַתְּבֵה וּגו' (ו, טז). וברש"י יש אומרים חלון, ויש אומרים אבן טובה המאירה להם.

פעם אחת דרש הגה"ק הקול אריה זי"ע מוסר בבית הכנסת והוכיח אותם כנהוג, והיו שם אנשי בלייעל והלכו ושברו את חלונות ביתו.

ביאר עפ"ז בדרך הלצה הא דפליגי אי צַהַר תַּעֲשֶׂה לַתְּבֵה פירושו חלון או אבן טוב. דהנה איתא במדרש שני דעות אי נח היה מוכיח את בני דורו או לא, חד אמר ד'את האלקים התהלך נח' שהיה צדיק רק בינו לבין קונו ולא היה מוכיח אותם אדרבה היה שלום ביניהם - תמים היה בדרותיו, א"כ זו לגנאי. וחד אמר שהיה מוכיחם רק לא שמעו לו, וזו לשבח.

וא"כ י"ל המ"ד שהיה 'חלון' על כרחק ס"ל דלא היה מוכיחם דאילו הוכיחם היה ירא לעשות חלון שלא ישברו אותה. אבל

מאן דאמר שהוכיחם על כרחק ס"ל שהיה זה אבן טוב ולא חלון דהיה ירא לעשות חלון שלא ישברוהו והבן. ליקוטי קול אריה (עמ' צז)

האם היה לנח שען כמו משלנו לספירת השעות והימים

ויום ולילה לא ישבתו (ח, כב). וברש"י מכלל ששבתו כל ימות המבול, שלא שמשו המזלות, ולא ניכר בין יום ובין לילה.

הקשה הרא"ם א"כ מהיכן ידעו מספר הימים, שאמר 'ויהי מקץ ארבעים יום', ועוד איך ראתה היונה ששילחה ואיך פרחת בלי אור.

ותירץ בשפתי חכמים י"ל, על ידי כלי שיעוד שקורין בלשון אשכנז זינן זייגר (שעון שמש), שהיה לו כיון שהחמה היתה

זורחת בחלון התיבה, כי לא לחנם עשאו, כי לא היה נח יושב בחושך למ"ד דצוהר היינו חלון עכ"ד.

דבריו מביא לידי גיחוך, שכיון שלא הגיע השמש האיק היו יודעין על ידי הזאנען זייגער (שעון שמש) בלי תנועת השמש, ומה היה משמש ומכוון את הזייגער-הכלי או החרט הלז.

ואולי כוונתו שהיה אז בתיבה אוה"ד כמו זייגער (שעון) שלנו ע"י פעדער (נוצה) או וואגע (משקל), וכשנשלמו הכ"ד שעות ידע שעבר יום אחד.

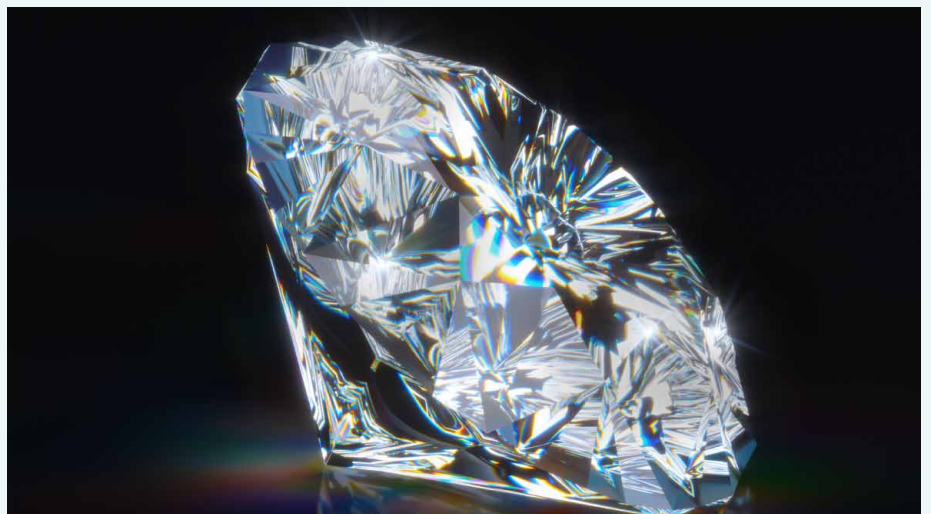
וכמו שבירתי בארוכה בעזרת ה' בכמה עניינים במנחת אלעזר (ח"ג סי' כה) דאין כל חדש תחת השמש, גם המכונות והתחבולות המתחדשות כבר היו לעולמים. ומה שכתב השפ"ח 'זאנען זייגער' אולי בטעות תיארו שם זה, ולא הלך ע"י סימן צל השמש מהלכו, רק ע"י פעדער כנזכר, ודוחק.

שו"ת מנחת אלעזר (ח"ד סי' מב, להגה"ק ממנוקאטש)

מהו הלשון עורבא פרה...

וַיִּשְׁלַח אֶת הָעֹרֵב וַיֵּצֵא וַיָּצֵא וַיָּשׁוּב וּגו' (ח, ז). וברש"י ולא הלך בשליחותו.

אומרים בשם מרן הגר"ח מברסק זצ"ל: בש"ס מצינו כמה פעמים (ראה ביצה דף כא; חולין קכד ועוד) כשאמורא אחד שואל את חבריו איזה דבר והוא רוצה להתחמק מלתת תשובה אומר לו: "עורבא פרה" ומפרש רש"י - השיאו לדבר אחר, ולכאורה מה שורש המליצה הזאת?

מסד חסידי לפרשת השבוע עמ' י"ט

עמ' ה'

פניני אביר יעקב

אלא הכוונה היא, כשם שהעורב לא הביא שום תשובה לנח, כך אין לך לצפות ממנו לתשובה.

מודע סירב רבה של ירושלים לקבל 4 זהובים

ותמלא הארץ חמס (ו, יא). וברש"י חמס – גזל.

כל ימיו נזהר היה הגאון הק' רבי יוסף חיים זוננפלד, רבה של ירושלים, זהירות רבה בממון שאינו שלו כדי שלא להיכשל, חס ושלום, ולו במשהו מאיסור גזל...

רבי יוסף חיים היה ממונה על קופה מיוחדת – אשר ממנה היו מסייעים לבני ירושלים להשיא את ילדיהם. כל אדם אשר היה זקוק לסכום כסף בכדי להשיא את ילדיו, קבל מן הקופה, סך של ארבע זהובים – סכום גדול מאד באותם הימים.

פעם אחת, עמד רבי יוסף חיים עצמו להשיא את בתו, אולם לא רצה לקחת בעצמו מקופת העזרה. המתין רבי יוסף חיים, אולי שאר הגבאים הממונים יזכרו לתת לו את ארבעת הזהובים, אולם הדבר נשכח מלבם.

משראה רבי יוסף חיים, שאינו מקבל עזרה, הלך ובקש הלוואה מאחד מעשירי

ירושלים. העשיר שמח על שהזדמן לו לעזור לרב הנערץ, והלווה מיד את הסכום המבוקש. לאחר זמן נערכה החתונה ברוב עם.

למחרת החתונה, נזכר אחד הגבאים בבהלה, כי שכחו לתת לרב את ארבעת הזהובים. רץ מיד הגבאי לבית הרב בקש את מחילתו, והגיש לו את הכסף.

איני יכול לקחת סכום זה – אמר רבי יוסף חיים – מטרת הקופה היא כדי לעזור לחתן ילדים, ולא כדי להחזיר הלוואות...

וקראת לשבת עונג

מה עשית עם היצר הרע שלך עד היום

ויאמר ה' אל לבו לא אסף לקלל וגו' כי יצר לב האדם רע מנעריו וגו' (ח, כא). וברש"י מנעריו, מנעריו כתיב בלי ו' משנער לצאת ממעי אמו ניתן בו יצר הרע.

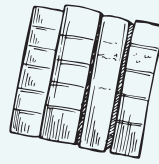
מסופר, כשהניח הרה"ק רבי ישראל מרוזין זצ"ל, תפילין לבנו הרה"ק רבי אברהם יעקב מסאדיגורא זצ"ל ביום שנעשה "בר מצוה" שאל אותו, אמור לי בני מה עשית עם היצר הרע שלך עד היום. והשיב לאביו, אמרתי לו: שצד אחד אסור לשמוע, המתן איפוא עד אשר יבוא הצד השני – היצר טוב – ואזי אשמע את שני הצדדים, ומי שאמצא חן בעיניו לו אציית.

אז נתן הריזינער לבנו נשיקה על ראשו לאות חיבה, ואמר לבנו שפיר קאמרת, שדוד המלך ע"ה אומר כמון (תהלים קיט, ט) "במה יזכה נער את ארחו לשמור כדברך" דהיינו 'במה יזכה' במה יוכל בחור 'נער' לזכות ש'את ארחו לשמור' שישמור את דרכיו עד שהיצר טוב יבוא. שיאמר לו - 'כדברך' שאי אפשר לשמוע רק דבר של צד אחד, וצריך להמתין לב' הצדדים.

[יש לציין שכ"ק אדמו"ר רבי יעקב יוסף מוואסלוי זצ"ל, היה נוהג לספר עובדא זו בעת שהיה מניח תפילין לחתן בר מצוה].

עירין קדישין - עמ' שפ"ט

התפללתי כמו יהודי, ברוגע, ואחרי התפילה שוב התחילה מלחמה, מכיוון שמנהגי הוא להניח תפילין דרבנו תם, וזה אורך עוד כרבע שעה שבה אני יכול, לכאורה, כבר להרים טלפונים ולהזיז עניינים. בסייעתא דשמיא עמדתי גם בניסיון הזה, הנחתי תפילין דרבנו תם, ובשלב הזה נרגעתי לגמרי. אמרתי לעצמי: מה ארוויה מכך שאמהר להתקשר? הרי הקב"ה

מנהל את העולם, והוא יודע בדיוק מה קרה עם האוטו שלי. אף אדם אינו יכול להזיק לי או להועיל לי, אם לא ברצון הבורא. אלך אפוא הביתה,

ואנהל את סדר יומי כמו שתכננתי. כשאגיע למשרד בשעה שתיים, אתקשר לפועל ואראה אז מה לעשות.

בשעה שתיים התקשרתי ברוגע מהמשרד ודיברתי עם הפועל. התחלתי לשאול אותו אילו מסמכים עליי לשלוח כדי להוכיח שאיני בעל החברה, אלא שהפועל קטע אותי ואמר, "זה בסדר. האמנתי לך. כבר הורדתי את הברזל מהאוטו. אתה יכול להיכנס לרכב שלך ולנסוע".

הייתי בהלם. מי שמכיר את מהלך העניינים יודע שזה ממש למעלה מדרך הטבע. כולם יודעים שכאשר שמים לך סנדל על האוטו, אתה בצרות צרורות. יכולים לעבור שבועות וחודשים עד שמסכימים להוריד את זה, והנה, ברגע אחד, הפועל החליט שהוא מאמין ופשוט הסיר את הברזל!

אני בטוח שזה בא בעקבות האמונה ש'אין אדם שומע לי ומפסיד'. הקב"ה חיזק אותי בדרך שבה רציתי לילך, להקפיד על תפילה בזמנה. ברוך ה', שלא הסיר תפילתי וחסדו מאת.

(גל השגחה פרטית)

כאשר הגיעו לאיסטנבול, לא מצא הרב שם אף לא נפש יהודית אחת. גם כשעלו על סיפון האניה, לא פגש בשום יהודי. צער ומרירות החלו לעלות בלבו, בהרהרו, כי בהיותו בעיירת מגוריו היה באפשרותו לפעול למען חיזוק התורה וביסוס הדת, ואילו כאן, אפילו יהודי אחד לא שזפו עיניו. בזיכרונו עלה גם זכר פרנסתו המכובדת שהיתה מנת חלקו בעיירה שהעניקה לו את היכולת לשבת על התורה והעבודה במנוחת הדעת, ואילו עתה כשיעלה לארץ ישראל, ללא מקור מוחה מסודר, פן יזדקק לתור אחר פרנסה שתסדירנו מלימודו, והלך שיתעלה מעלה מעלה, עד להלילה לידד מטה. הלשע דעתו מאוד, והתהלך אנה ואנה במד לב, עד כי סבר לבטל כליל את הנסיעה ולשוב לעירו.

ויקח תרה את אברם בנו ואת לוט בן הרן בן בנו וגו' ויצאו וגו' ללכת ארצה כנען ויבאו עד חרן וישבו שם (יא, לא).

סיפר מרן האדמו"ר בעל הישועות משה' מוויז'ניץ ז"ע: אחד מחסידי זקני הרה"ק הרבי ר' בער ממעזריטש ז"ע היה רב בישראל, ופעל גדולות ונצורות לחיזוק הדת ולארגון חבורות ללימוד התורה.

אחזה אותי בהלה גדולה. ירדתי למטה, לרכב, ראיתי את הברזלים ואת המדבקה הגדולה שהחברה השאירה למזכרת. היו בה מספרי טלפון של החברה ושל הפועל שהניח את הסנדל, ואני התקשרתי אליהם כאחוז תזזית. בחברה ענו לי ברוגע שהם שליחים של אנשים מסוימים, שהחברה שהיתה בבעלותי חייבת להם כסף. מדובר בחברה שפעלה במשך כמה שנים, ונסגרה. למעשה, לא אני הוא זה שחייב כסף, אלא החברה. הרכב אינו שייך לחברה אלא אליי באופן פרטי, ולכן אין כל סיבה לחסום אותו. הסברתי את הדברים, אבל מניחי הסנדל ענו שעלי להוכיח שאין לי כל קשר לחברה, ואת זה עושים בבית משפט.

אני גר בלונדון. הסיפור שלי ארע בתקופה שבה החלטתי לחזק את עצמי בעניין תפילה בזמנה. היה לי ניסיון גדול מאוד בתחום הזה, והבנתי שאני מוכרח לעשות שינוי.

באותו יום קראתי קריאת שמע בזמנה, והנה אחד הילדים שכבר יצא מהבית לחיידר, חזר מבוהל. הוא סיפר שמישהו הניח על הגלגלים של הרכב שלי חתיכת ברזל גדולה, כדי שהרכב לא יוכל לנסוע. באנגליה קוראים לזה 'קלמפ', ובעברית קוראים לזה 'סנדל'. איך שלא יקראו לזה, זו צרה גדולה, כי העובדה שעכשיו אני יכול לנסוע, זאת הבעיה הקטנה. הבעיה המשמעותית יותר היא, שכאן בלונדון זוהי שיטה ידועה שמטרתה להודיע לבעל הרכב שהוא חייב כסף, ושעליו לשלם את חובו מיד. ברור שלא מדובר בכמה לירות בודדות, אלא בסכום גדול, שמצדיק את התשלום לחברה המיוחדת שעוסקת בהנחת סנדלים על גלגלי רכבים.

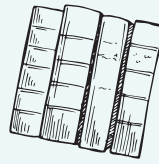
אחזה אותי בהלה גדולה. ירדתי למטה, לרכב, ראיתי את הברזלים ואת המדבקה הגדולה שהחברה השאירה למזכרת. היו בה מספרי טלפון של החברה ושל הפועל שהניח את הסנדל, ואני התקשרתי אליהם כאחוז תזזית. בחברה ענו לי ברוגע שהם שליחים של אנשים מסוימים, שהחברה שהיתה בבעלותי חייבת להם כסף. מדובר בחברה שפעלה במשך כמה שנים, ונסגרה. למעשה, לא אני הוא זה שחייב כסף, אלא החברה. הרכב אינו שייך לחברה אלא אליי באופן פרטי, ולכן אין כל סיבה לחסום אותו. הסברתי את הדברים, אבל מניחי הסנדל ענו שעלי להוכיח שאין לי כל קשר לחברה, ואת זה עושים בבית משפט.

ראיתי שהם לא יעזרו לי, והתקשרתי לפועל. אמרתי לו את אותם הדברים, וגם הוא ענה לי: "תוכיח שהחברה נסגרה". הרגשתי כמי שהכול סוגר עליו. מי שמכיר את מהלך העניינים בלונדון, יודע שסנדל כזה הוא באמת סיבה לבהלה גדולה. זה אומר שיש אנשים שמוכנים לעשות כל מיני דברים לא נעימים בכלל, בלשון המעטה, כדי לגרום לי לשלם, וזה מפחיד.

פתאום אני תופס את הראש ואומר לעצמי, "מה קורה אתך? אתה לפני תפילת שחרית?" יש הלכה שלא לעשות חפציו קודם התפילה, ואני מרים טלפונים בזה אחר זה... התביישתי.

וכעת, מכיוון שהרכב שלי תקוע, הזמנתי מונית ונסעתי לבית הכנסת.

הפסוקים, מדוע אם כן פקד עליו הקב"ה לעשות זאת, מאחר וכבר עשה זאת מעצמו.

אלא יש לבאר הענין כן, תרח – מרמז על היצר הרע. כשראה היצר הרע את מעשיו ופעליו של אברהם אבינו שמגיד את הבריות, היה הדבר לצנינים בעיניו, כי עוד מעט קט ויישאר הוא ללא כל עבודה, באפס מעשה. על כן יעץ לאברהם ללכת ארצה כנען, ראשית כל שיתרחק מן המקום בו הוא פועל עם הבריות, משאך הגיע לחרון, הניח לו ה'בעל דבר' להתיישב שם, כי לא היה לו כל ענין שילך עד ארץ כנען, אלא רק שיעזוב את מקום מגוריו. לפיכך פקד עליו הקב"ה בציווי "לך לך" – באמרו, עד עתה הלכת מחמת עצת היצר, עתה אני מצוה אותך ללכת, ואני מוליךך לארץ כנען.

הדברים החיו את הרב, שהבין כי אליו התכוון הרבי. רוחו שבה אליו, ועלה בלב שמח לארץ הקודש, שם השלים את עצמו בתורה ועבודה כאוות נפשו.

סיים מרן ה"ישועות משה" זצ"ל: "עובדה זו היא מוסר השכל עבורנו אדם רוצה לפעול דבר מה עבורו או עבור אחרים, וה'בעל דבר' מערים עליו קשיים ומנסה להניאו מכך, יש להתגבר עליו, ולא להירדע מן המפריעים, ואזי חפץ ה' בידו יצליח".

שרפי קודש (ח"ב עמ' קסט)

ויהי היום, לאחר שהשיא כבר את כל צאצאיו והתקרב לימי הזקנה, ערך חשבון נפשו והרהר, מתי אעשה גם אנכי לבית, ואקדיש זמן עבור התעלות עצמי. החליט איפוא לעלות לארץ הקודש, לחונן עפרה, לשבת בה על התורה ועל העבודה, להכין לו צידה לדרך. את החלטתו לא גילה לדבר, כי חשש פן ימנעוהו מכך, והחל להתכונן לנסיעה. מכר את כל אשר לו בארץ העמים, ארז את חפציו ויצא עם הרבנית אל עבר עיר הנמל איסטנבול, ממנה היו אמורים להפליג לארץ הקודש.

כאשר הגיעו לאיסטנבול, לא מצא הרב שם אף לא נפש יהודית אחת. גם כשעלו על סיפון האניה, לא פגש בשום יהודי. צער ומרירות החלו לעלות בלבו, בהרהר, כי בהיותו בעיירת מגוריו היה באפשרותו לפעול למען חיזוק התורה וביסוס הדת, ואילו כאן, אפילו יהודי אחד לא שזפו עיניו. ביזכרנו עלה גם זכר פרנסתו המכובדת שהיתה מנת חלקו בעיירה שהעניקה לו את היכולת לשבת על התורה והעבודה במנוחת הדעת, ואילו עתה כשעלה לארץ ישראל, ללא מקור מחיה מסודר, פן יזדקק לתור אחר פרנסה שתטרידנו מלימודו, וחלף שיתעלה מעלה מעלה, עלול חלילה לירד מטה. חלשה דעתו מאוד, והתהלך אנה ואנה במד לב, עד כי סבר לבטל כליל את הנסיעה ולשוב לעירו.

עודו מהלך במד נפשו וחוכך בדעתו כדת מה לעשות, פגש ביהודי, ותחי נפשו. החלו השניים לספר זה לזה את הקורות אותם, עד שהתברר כי גם הלה הוא מחסידי הרבי ר' בער, שמח הרב מאוד ויאורו עיניו. ולא עוד אלא שהוסיף הלה ואמר כי יכול הוא לחזור בפניו על דברי התורה ששמע מהרבי בשבת האחרונה פרשת נח.

וכה היו דברי המגיד הק:

"נאמר בתורה ויקח תרח את אברהם בנו ואת לוט בן בנו וגו' ויצאו וגו' ללכת ארצה כנען ויבואו עד חרן וישבו שם", ולהלן (יב, א) כתיב "ויאמר ה' אל אברהם לך לך מארצך וממולדתך ומבית אביך אל הארץ אשר אראך".

ולכאורה יש להבין מספר תמיהות: האחת, "ויבואו עד חרן וישבו שם" – מדוע התיישבו בחרן, הלא יצאו על מנת ללכת ארצה כנען, ומדוע זה התעכבו בחרן. עוד תמוה, מדוע נשאו לבו של אברהם אותו ללכת לארץ כנען, הלא במקום מושבו הודיע אברהם את גדולתו של הקב"ה לבאי עולם, הוא גייר את האנשים ושרה את הנשים, אם כן מה ראו לנסוע למקום זר בו יקשה עליו לפעול ולהשפיע על הבריות. תו יקשה אחרי שכבר יצא אברהם מעצמו ללכת ארצה כנען טרם נצטווה על כך מפי הקב"ה כמוכח מתוך

עודו מהלך במד נפשו וחוכך בדעתו כדת מה לעשות, פגש ביהודי, ותחי נפשו. החלו השניים לספר זה לזה את הקורות אותם, עד שהתברר כי גם הלה הוא מחסידי הרבי ר' בער, שמח הרב מאוד ויאורו עיניו. ולא עוד אלא שהוסיף הלה ואמר כי יכול הוא לחזור בפניו על דברי התורה ששמע מהרבי בשבת האחרונה פרשת נח...

כיון שראה בעל הברית שאין מה לעשות עם כל מנות הדגים שהוזמנו, פנה לבעל הקייטרינג ואמר לו: 'הרי שלך לפניך... אין לי מה לעשות עם המנות הללו'. בעל הקייטרינג התקומם ואמר: "זו לא הענין שלי, אתה הזמנת את המנות ועליך לשלם עליהן עד הפרוטה האחרונה!".

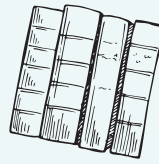
הוויכוח התלהט, ובעל הקייטרינג התכוון כבר להזמין את בעל הברית לדין-תורה. ונראה פשוט שהוא צדק, ובעל הברית היה צריך לשלם את ההזמנה. אבל בסופו של דבר הסתדר הענין בצורה הרבה יותר טובה...

פעם הגיעה אשה מרת-נפש אל הגאון רבי שלמה זלמן אויערבך זצ"ל, ושפכה לפניו את מר שיחה על כך שלא זכתה בפרי בטן.

מה רבינו מציע לי לעשות? שאלה. הגרש"ז זצ"ל האזין לה ברוב קשב, ולאחר מכן דיבר על כוחו של הוויתור לבקוע שערי שמים. הוא סיפר לה מעשה שאירע באחד הישובים בנגב, הסמוכים לעזה: בשוב זה היתה אמורה להיערך ברית מילה, והאב המאושר הזמין מנות דגים בכמות גדולה שתספיק לכל משתתפי הסעודה. דא עקא, שבאותו יום היתה הפגזה כבדה במקום זה, ואף אחד מהאנשים שהיו אמורים להשתתף, לא הגיע לברית.

כיון שראה בעל הברית שאין מה לעשות עם כל מנות הדגים שהוזמנו, פנה לבעל הקייטרינג ואמר לו: 'הרי שלך לפניך... אין לי מה לעשות עם המנות הללו'. בעל הקייטרינג התקומם ואמר: "זו לא הענין שלי, אתה הזמנת את המנות ועליך לשלם עליהן עד הפרוטה האחרונה!".

הדברים אמר לו: וכי את הכל הינך מבין? און ראדיו פארשטייטסטו יא?! (וכיצד רדיו פועל הנך מבין?) כלום ברור לך כיצד יכול להיות שבוארשא נשמע קולו של אדם המדבר באמריקא?! ואף על פי כן הינך משתמש בזה, הרי לך שיכול אתה לעשות דבר גם כאשר אינך מבין על בוריו, ממילא יכול אתה לעבוד את השי"ת גם כאשר אינך מבין את דרכיו הנסתרות. כה האריך עוד לחזקו ולדבר על לבו.

וסיפר ששנים עברו ולא נראה עמו ולא ידע מה עלה בגורלו. פעם, אחר עלותו לארה"ק הלך ברחובות תל אביב, לפתע עצר בסמוך אליו יהודי שומר תורה ומצוות שנסע על ביציקל (אופניים), וקרא לו: ר' גדל, ר' גדל, והציע לו להצטרף לנסיעה ולהיכנס אל מושב כסא המחובר לצידי הביציקל. ר"ג הסתכל לעבר הבית מושב, חקרה במבטו ואמר שאינו יודע איך יכנס בכלל אל המושב הנמוך הזה...

נענה לה ואמר: מה בכך שאינך מבין, כלום את הכל הינך מבין, און ראדיו פארשטייטסטו יא?! ר"ג, שעתה הכיר את בן שיחו, שמח מאד למראה עיניו. וכאשר סיפר זאת ציין בשמחה, שזכה להקים בית נאמן בישראל. (במחיצת ר' גדל עמ' קמו)

הוויכוח התלהט, ובעל הקייטרינג התכונן כבר להזמין את בעל הברית לדין-תורה. ונראה פשוט שהוא צדק, ובעל הברית היה צריך לשלם את ההזמנה. אבל בסופו של דבר הסתדר הענין בצורה הרבה יותר טובה...

בעל הקייטרינג זכה באשה משכלת וחכמה, וכשראתה את להט הוויכוח – פנתה לבעלה ואמרה לו: "מדוע לך לריב? תביא לי את כל הדגים, ואני אראה לך כבר מה אפשר לעשות בהך". דבריה של האשה החכמה הרגיעו את הבעל, והוא אכן מסר לאשתו את כל מנות הדגים.

ומה עשתה האשה? – טחנה את כל הדגים, עשתה מהן קציצות טעימות (געפילטע פיש) ומכרה אותן במחיר מוזל. ומה היה ההמשך? הקציצות הללו היו מוטעמות מאד, – וטעמן המיוחד והריח המעודן שנדף מהן התפרסם בציבור. אל האשה החלו להגיע הזמנות ל... מנות דגים, ובתוך זמן קצר היא הוצפה בהזמנות ללא סוף.

בואו ונקצר את הדרך ונגיע לסוף הסיפור: האשה החכמה הזו, שהצילה את בעלה ממריבה קשה, קיבלה שפע של הזמנות והחלה לייצר שפע של מנות דגים. הגיעו הדברים לידי כך שהיא הקימה 'מפעל שלם' והתעשרה בעושר רב – והכל בגלל כוח הוויתור, שדיברה על לב בעלה שלא לריב.

הגרש"ז אויערבך זצ"ל הציע גם לאותה אשה שלא זכתה בבנים, להעצים את כוח הוויתור שלה, "ועל ידי תזכי למילוי כל משאלותיך לטובה", אמר לה.

(גל קנין תורה)

שנים עברו ולא נראה עמו ולא ידע מה עלה בגורלו. פעם, אחר עלותו לארה"ק הלך ברחובות תל אביב, לפתע עצר בסמוך אליו יהודי שומר תורה ומצוות שנסע על ביציקל (אופניים), וקרא לו: ר' גדל, ר' גדל, והציע לו להצטרף לנסיעה ולהיכנס אל מושב כסא המחובר לצידי הביציקל. ר"ג הסתכל לעבר הבית מושב, חקרה במבטו ואמר שאינו יודע איך יכנס בכלל אל המושב הנמוך הזה... נענה לה ואמר: מה בכך שאינך מבין, כלום את הכל הינך מבין, און ראדיו פארשטייטסטו יא?!

זיק של המדונות ניצת בעיניו של אחד השוטרים, וכבר הושיט יד כדי לטול את השוהד. אולם חברו, שהיה ישר ממנו, או שמא שנאת היהודים שבליבו גברה אף על תאוות הממון – סיכל את המהלך. הוא החל לצעוק על היהודי כי העוז הראשון שעבר הרי הוא כאן וכאפס לעומת ניסיונו הנואל לשחד איש-חוק. ואמנם, בעוד על סדר עם גויים היה צפוי ליהודי עונש קל יחסית, על שיחוד שוטרי צפוי היה למאסר ממושך.

באותם ימים אור ואפלה שימשו בערבוביה. הקהילות היהודיות בפולין, שלפני מאתיים וחמישים שנה, שגשו וגדלו, אולם בה-בשעה גברה והתעצמה האנטישמיות, וגררה התנכלויות ליהודים, גזרות והגבלות.

יום אחד נתפס יהודי בחטא 'חמור': התברר כי האיש סחר עם אחד הכפריים הגויים. מעשה זה היה מנוגד לחוק באותה עת, לאחר ששוואי-ישראל השחירו את פני היהודים והדביקו להם תווית של נוכלים המרמים את "הכפריים התמימים".

המעשה התרחש בערב שבת. היהודי הנ"ל – סוחר שעשה את דרכו לעיר-מגורו – עבר דרך אחד הכפריים, ובתוך כך קנה סחורה מידי בן-המקום. את הסחורה העמיס על עגלתו והמשיך בדרכו.

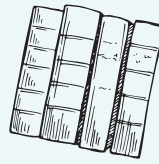
סמוך לשערי העיר נתקל בצמד שוטרים. כשראו השוטרים יהודי מוביל עגלה עמוסת סחורה, נטפלו אליו והחלו לבדוק בציציותיו. השוטרים חקרו את היהודי חקירת שתי-וערב בדבר מקור הסחורה. ליבו של הסוחר היהודי פג בקרבו, בהרגישו בסכנה המרחפת מעל ראשו. בשלב כלשהו נדחק לפינה עד שגילה את האמת, כי קנה אותה מאחד הכפריים. השוטרים פקדו עליו להתלוות אליהם,

באחד הימים פגש הגה"ח ר' גדל אייזנער זצ"ל את אחד ממכיריו מן הימים שלפני המלחמה, קדמו בברכה, קראו בשמו ושאל לשלומו.

ענה הלה: איך בין שוין נישט די זעלבער... (כבר איננו אותו פלוגי...) פניו נותרו אטומות ומנוכרות, רימו ששינה דרכו ושמו. ר"ג נקט אז במילים נוקבות לפתוח את לבו ואמר לו: מי לימדך לדבר כך? וכי היטלר ימ"ש?

הלה פרץ בבכי נורא: איבדתי את אבי ואמי ואת כל משפחתי? איך אפשר להבין? איך אפשר להמשיך?

ר"ג הניח לו לשפוך לבו ולאחר מכן החל לנחמו ולחזקו, ובתוך

עם עגלתו העמוסה סחורה - אל בית-המעצר.

כשראה היהודי האומלל כי כלתה אליו הרעה - ניסה להפעיל את השיטה הישנה, שעל-פי-רוב הוכיחה את עצמה. הוא הכניס את ידו לכיסו, הוציא משם חבילת שטרות והושיטם לעבר השוטרים. זיק של חמדנות ניצת בעיניו של אחד השוטרים, וכבר הושיט יד כדי ליטול את השוחד. אולם חברו, שהיה ישר ממנו, או שמא שנאת היהודים שבליבו גברה אף על תאוות הממון - סיכל את המהלך. הוא החל לצעוק על היהודי כי העוון הראשון שעבר הרי הוא כאין וכאפס לעומת ניסיונו הנואל לשחד איש-חוק. ואמנם, בעוד על סחר עם גויים היה צפוי ליהודי עונש קל יחסית, על שיחוד שוטר צפוי היה למאסר ממושך.

"אור ואפלה" אמרנו, משום שבאותם ימים, על-אף החוקים שהגבילו את יהודים בחייהם ובמסחרם, שימש יהודי תלמיד-חכם בתפקיד התובע הכללי של פולין. הלה, ששם משפחתו שור, היה נכדו של רבי אלכסנדר-סנדר שור, בעל התבואות שור'. ממשלת פולין, ברצותה להוכיח את 'נאורותה', נהגה (כפי שנהגו מדינות נוספות באירופה) למנות למקצת התפקידים הבכירים במדינה בני מיעוטים. כך הגיע נכדו של הפוסק הנודע לתפקידו החשוב והבכיר.

מועד המשפט הגיע. הנתבע, שבמו-ידי הפיל את עצמו מן הפח אל הפחת, לא ציפה ליותר מדי. לבית-המשפט נאספו ובאו יהודים שריחמו על אחיהם הסוחר, לצד גויים שונאי-ישראל, שייחלו למפלתו באשר הוא יהודי, וסתם סקרנים.

אך כאשר משמים חפצים לסייע לאדם, הסיוע בוא יבוא גם כנגד כל הסיכויים. עם תחילת המשפט הקריא התובע הכללי את גיליון האשמות נגד הסוחר היהודי. לאחר מכן פנה השופט לסוחר והציג לו סדרת שאלות, שבסופן השאלה אם יש לו לומר דבר-מה להגנתו.

האומלל מילא את פיו מים, בידעו כי כל ניסיון שלו להכחיש את מעשיו מול עדותם של שני השוטרים, יעורר גיחוך ואולי אף

יחמיר את מצבו.

לפתע החל התובע לזמזם - כאילו לעצמו - את דברי המשנה במסכת שבת: "מי שהחשיך עליו בדרך, נותן כיסו לנכר". בכך התכוון לרמוז לחשוד, כי בעניין אשמת השוחד יכול הוא לטעון שלא הייתה לו שום כוונה לשחד את השוטרים, אלא מכיוון שהדבר אידע בערב שבת, אילצה אותו ההלכה למסור את כספו לשוטרים. הסוחר היהודי, שהיה יודע-ספר, מיהר להיאחז בחבל-ההצלה שהושלך לעברו. לפתע חזר הצבע ללחיו והוא ביקש את רשות-הדיבור. בקול רועד במקצת השמיע את טיעונו ולימד את השופט ואת כל קהל הנוכחים באולם פרק בהלכות שבת. סימנים של מבוכה ניכרו על פני השופט, שהאזין לדברים בהשתאות ובכובד-ראש גם-יחד.

לאחר שקילת הדברים זמן-מה, קבע השופט מועד לדיון נוסף, שאליו זימן את רבה של וארשה. השופט שאל את הרב אם אמנם יש הלכה בתורת ישראל הקובעת כי יהודי הנמצא בדרך והשבת עומדת להיכנס - אסור לו לטלטל את ארנקו והוא רשאי למסרו לגוי שיטלטלנו בעבורו. הרב אישר את הדברים תוך השמעת המשנה כולה והסברתה במתק שפתיים.

דברי הרב שכנעו את השופט והוא החליט לפטור את היהודי מאשמת הצעת שוחד לשוטרים. מכיוון ששוכנע בניקיון-כפיו של היהודי בעוון החמור, החליט להקל עמו גם בעברה על חוקי המסחר. "השתכנעתי שהחשוד

הוא אדם ישר ושומר חוק", סיכם השופט ושילח את היהודי לדרך. לסיפור זה - שאירע לפני יותר ממאתיים וחמישים שנים ועבר מדור לדור - נהגו המספרים להוסיף הערה: "צא ולמד כמה חשובה ומועילה היא ידיעת התורה, שכן אילולא ידע החשוד את דברי המשנה, לא היה קולט את הרמז ששיגר לעברו התובע ולא היה ניצל".

(על-פי 'טובך יביע' הובא בגל' ש"ה)

לסיפור זה - שאירע לפני יותר ממאתיים וחמישים שנים ועבר מדור לדור - נהגו המספרים להוסיף הערה: "צא ולמד כמה חשובה ומועילה היא ידיעת התורה, שכן אילולא ידע החשוד את דברי המשנה, לא היה קולט את הרמז ששיגר לעברו התובע ולא היה ניצל".

מחברים

• ווארט יומי • סיפור יומי
• הלכה יומית • אור החיים
הק' יומי • פניני אביר יעקב
• זוהר יומי • פניני הדף
היומי • זיכרון לצדיק

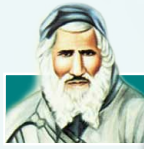
הניוז היומי מבית עוז והדר - אור לישרים
ככה מתחילים את היום!

לחץ כאן להצטרפות

שירות
למייל האישי

עצות וסגולות:

ענייני לימוד התורה (ב')

ברכות התורה קודם הלימוד

והנה גם כן החתימה ד'והערב' חותמים 'ברוך אתה ה' המלמד, גם זה לשון הנה, מורה באצבע דבכל יום ויום נותן בלב בני ישראל למוד מחדש. נמצא דברכות התורה שאנו מברכים בכל בוקר ובקר הם סיעתא דשמיא להולכים בתמים לחדש בכל יום חדושים אמתיים בתורה.

(אלף בינה)

כיון בברכות התורה על ההתחדשות שבאותו היום

וצריך האדם כשמברך בכל יום ברכות התורה שיכון כונה זו במחשבתו. כשמברך 'המלמד תורה', יכון שהקדוש ברוך הוא יתן לו באותו יום למוד חדש, וכן נמי כשמברך 'נותן התורה' יכון שהקדוש ברוך הוא יתן לו באותו יום תורה חדשה, וכן יכון בכל יום ויום.

(אלף בינה)

יתפלל שיזכה להידושי תורה אמתיים

כיון שהזכיר 'עדותך אתבונן', שמחדש בתורה דבר מתוך דבר, סים בשבח תורתנו הקדושה שהיא אין לה קץ, כיון ששאל שיטה לבו ללמד תורה לשמה, הוסיף לשאל שהחדושים שיהיה מחדש בתורה יהיו אמתיים ובנויים על קו האמת, ולא יהיו בנויים על קו תהו. דכתב הרשב"י עליו השלום בזה הקדוש (ח"א ד: ה.) על פסוק (ישעיה נא טז) 'ואשם דברי בפיך ובצל ידי כסיתך' לנטע שמים וליסד ארץ, דהמחדש חדושים של אמת, על ידי אותם חדושים בונה הקדוש ברוך הוא ארצות ורקיעים חדשים, כמו שכתוב (שם סו כב) 'כי כאשר השמים החדשים והארץ החדשה אשר אני עשה', 'עשיתי' לא נאמר אלא 'עשה', דהינו על ידי החדושים שמחדשים הצדיקים בתורה.

(אלף בינה, אות ה"א ה)

לכל הדורות יש מה לחדש בתורה

ובל יאמרו הדורות האחרונים, מה נשאר לנו לחדש, כבר חדשו הדורות הראשונים והבאים אחריהם, וכן על זה הדרך. לזה אמר 'לכל תכלה ראיתי קץ רחבה מצותך מאד', דכל דבר יש לו קץ ותכלה, והתורה אין לה קץ ותכלה, ואפלו כל ישראל יהיו נבונים ומחדשים חדושים, אינם מגיעים לתכליתה (פסיקתא דר"כ יב כ, זוהר ח"ב קיד:).

(אלף בינה, אות למ"ד ח)

ע"י יגיעה בתורה משיב הקליפה והזהמא

כתב רבנו הארי"ל (פרי עץ חיים שער הנהגת הלימוד פ"א), דהעוסק בתורה ומקשה ומתרגץ בכל כחו, גורם להסיר הקליפה המכסית הלמוד ההוא (תיקון"ז הקדמה יא:). והנה הקליפה המכסית הלמוד היא מצד עון האדם (זוהר ח"ג קכב.), וכשמסירה האדם על ידי למודו, עליו נאמר (ישעיה ו ז) 'וסר עונך וחסאתך תכפר'. והנה כשעוסק האדם בתלמוד, ומקשה ומתרגץ בכת להבין ההלכה על בריה ולהעמידה על אמתתה, זהו המסיר הקליפה והזהמא ממנו כראוי, דעל ידי ברור ההלכה על אמתתה, מתקשטת שכינת גזנו וחוזרת כשושנה רעננה, וכל החוחים והקוצים הסובבים אותה (ח"א קלז:) כרות יפרתון, וממילא האדם הגורם דבר זה לא תשאר בו הזהמא.

(אלף בינה, אות גימ"ל ד)

על ידי הליכה ברורה, השכינה עולה מן הקליפה

מבאר בזה הקדוש (ח"ג כז:) דכשהלכה מתבארת ונפסקת כהלכתה, בזה יש עליו לשכינה לפרח בכנפיה ולעלות מבין הקלפות, וכל עוד שלא נתבררה ההלכה ועדין יש קשיות וספקות, עדין השושנה בין החוחים.

(אלף בינה, אות יו"ד ג)

פנינים על הפרשה:

הזכנה לשבת בששת ימי החול

צהר תעשה לתבה (בראשית ו טז). דהינו על דרך הנזכר מי שטרח בערב שבת וכו', כי בזה שמכין עצמו בתורה וקיום מצותיה זכה זכה לנשמה יתרה הבאה בשבת קדש וכו', וזהו צהר אותיות 'צרה', דהינו צריך לסבל צרה וצוקה בששת ימי המעשה על התורה ועל העבודה לשמה וכו', ובכל זה ומצרה לרוחה ומחשכה לאורה, וכרמוז נמי בצ'הר' שהוא אותיות 'דצה' וכו', דהינו רצון ומקבל וכו', גם מלשון עת רצון וכו', והיא היא. ודהינו 'צרה' שהוא הצרה כנזכר, 'תעשה לתבה' שהוא הגוף שלך דומיא דתבה וכו':

וכנזכר לעיל נמי עשה לך תבת עצי גפר וכו', דהינו 'עשה לך' לגופך הנקרא 'תבה' וכו', גם 'לך' להנאתך ולטובתך, כידוע על 'לך לך' וכו' (בראשית יב א). 'עצי גפר' אותיות 'יצג עפר', דהינו על דרך ועל הארץ תישן וכו' (אבות פ"ו מ"ד), גם הוא על דרך 'פי עפר אתה ואל עפר תשוב' (בראשית ג ט), ודהינו יזכר תמיד יום המיתה כידוע וכו', גם 'עצי גפר' גימטריא 'צער הגוף עם הכולל, דהינו תמיד יודף צער אחר צער על עבודתו יתברך וכו', וגם כן על דרך יגיעת ומצאת האמן וכו': (פתח האוהל [למון עט"ר רבי דוד אביחצירא ז"ע], פרשת נח)

בלי ענוה לא שייך שהאדם יהיה מתוקן

עשה לך תבת עצי גפר קנים תעשה את התבה וכו' (בראשית ו יד). והנה (תקון האדם הגדול) [תקון הגדול לאדם] היא מדת הענוה, שהיא המתקנת כל מדות האדם, דבלתי ענוה לא שיר שיהיה מתקן, וכשיהיה ענו אז יהיה מוכנה לשכינה כראוי, וכל התורה והמצוות שיקים יאירו בו כראוי. ואפשר שלזה רמז שלמה המלך עליו השלום באמרו (קהלת ט ח) 'בכל עת יהיו בגדיך לבנים ושמן

פניני אביר יעקב

מחברים לתורתו של המקובל האלקי רבי יעקב אבוחצירא ז"ע

הוא חשבון 'לשן', שישמר לשונו מרע וממדרמה. עוד, גימטריא 'שלוש' עם ארבע אותיותיו, לרמז שיהיה אוהב שלום ורודף שלום, וזהו תקונו:

(מחשוף הלבן פרשת נח)

על ראשך אל יחסר. 'לבנים' גימטריא 'ענוה' עם הכולל, ורמז ענוה בלבון, לומר דאין מי שילבן האדם ויטהר אותו כמו מדת הענוה, ועל זה אמר 'בכל עת יהיה רודף מדת הענוה, ואז 'שמן' על ראשך אל יחסר, שתהיה השכינה הנקראת 'שמן', תמיד על ראשו:

(מחשוף הלבן פרשת נח)

הענוה היא עיקר האדם

ואל אמה תכלנה מלמעלה (בראשית ו טז). בא לרמז שירדף אחר הענוה שהיא העקר, דאף על גב דקדש לבו ועיניו צריך שתהיה בו מדת הענוה ויכף כאגמון ראשו. וזהו שאמר ואל אמה תכלנה מלמעלה, דהינו יעשה עצמו שאין בשעורו אלא אמה אחת, שהוא קטן ושפל מכל אדם:

זאת ועוד, ירבה בשתיקה ויעשה עצמו כאלם, כמו שדרשו רבותינו זכרונם לברכה (חולין פט.) על פסוק (תהלים נח ב) 'האמנם אלם', וזהו שאמר ופתח התבה, פתח הוא פיו של האדם, בצדה תשים, דהינו יעשה אותו כאלו הוא סתום, כצדו שהוא סתום, וכיון שיתקן גופו בכל התקונים האלה, בודאי שיהיה כלי מתקן וראוי לקדשה, שיזכה לקבל נפש רוח ונשמה, ועל שלשה אלה סים ואמר תחתים שנים ושלישים תעשה. תחתים היא הנפש, שנים היא הרוח, ושלישים היא הנשמה. אי נמי, החשבון של התבה גימטריא ש"פ

הענוה עיקר השלמות להשראת הקדושה על האדם

צעיר אנכי ונבזה פקדוך לא שכחתי (תהלים קיט קמא). הכונה שאומר כפי מה שאמר במזמור (תהלים טו) 'ה' מי יגור באהלך, מי ישכן בהר קדשך, הולך תמים ופעל צדק וכו', נבזה בעיניו נמאס וכו', דצריך הירא את השם בשלמות שיחשוב עצמו תמיד בזוי ומאוס, דזהו עקר העבודה בשלמות וסבת השראת הקדושה על האדם, שאפלו יהיה עוסק בתורה יומם ולילה ומקים כל המצוות, לא יחזיק טובה לעצמו כלל רק יחשוב עצמו בזוי ומאוס. כמו שמצינו באברהם אבינו עליו השלום שעליו נתיסד העולם אמר (בראשית יח כז) 'אנכי עפר ואפר', דהשפלות היא עקר השלמות. וזהו שאמר צעיר אנכי וכו', דהינו אף על גב דפקדוך לא שכחתי, שאני מקים התורה ומצוותיה, איני מחזיק טובה לעצמי כלל רק חושב עצמי צעיר ונבזה:

(מעגלי צדק אות צד"י)

לילות שישי ושבת זה אור החיים המבואר

אור החיים המשולב
תמצית עשירה ממדורי הביאור 'מאורי אור'
וילקוט מאורי החיים
ביאור משולב שזור באומנות בינות המילים
'אור תורה' | 'תורת חיים'
הערות, צינים ומקורות
עימוד מרהיב עין

חיים של תורה

אור החיים המבואר
10 כרכים של מתיקות נצחית:
הביאור המקיף על כל ספר האור החיים' הק'
'מאורי אור' - מאיר עיני הלומד
'מאורי החיים' - מקורות מחדל
ביאור רש"י
עימוד מרהיב עין

ארה"ב: 437-0054 (718) | אירופה 0176-8806-44-20
להשיג בחנויות הספרים המובחרות

מרכז הזמנות: 1800-22-55-66

דין בסיס לדבר האסור במכשירי חשמל

בגמ': המוציא גחלת לרשות הרבים חייב ושלחבת פטור: והא תניא המוציא שלחבת כל שהוא חייב אמר רב ששת כגון שהוציאו בקיסם (ביצה לט, א).

בש"ת חלקת יעקב (או"ח סי' קיח) נשאל, בדבר מה שהתיר להשתמש בשבת בלכר אלקטרי העשוי לחמם את הגוף על ידי שעוברים בו חוטי אלקטרי העושים חום, והקשו עליו שלכאורה יש לאסור טלטול כר כזה מדין מוקצה, כיון שהוא בסיס לדבר האסור. וכמו שכתב בשו"ע (או"ח סי' רעט ס"א) שגר שהדליקו בו באותה שבת אסור לטלטלו אף על פי שכבה, והטעם כיון שבתחילת השבת היה אסור בטלטול לפי שנעשה הנר והשמן והפתילה בסיס לשלחבת שהוא דבר האסור בטלטול (משנ"ב שם סק"א), ומבואר ששלחבת היא דבר האסור בטלטול ולכן גם הבסיס של השלחבת אסור בטלטול. ואם כן הוא הדין לכח אלקטרי שהוא כשלחבת, וכיון שהכר הוא בסיס לכח האלקטרי נעשה הכר בסיס לדבר האסור ואף הוא אסור בטלטול. ואין לומר ששלחבת יש בה ממש ולכן הבסיס שלה נאסר מה שאין כן כח אלקטרי שאין בו ממש ואינו אסור בטלטול את הבסיס שלו, שהרי גם שלחבת אין בה ממש וכמבואר בבבא קמא (כב.). שאין להתחייב עליה משום ממונו המזיק כיון שאין בה ממש (ראה רש"י שם ד"ה הא לית), ואף על פי כן יש בה דין בסיס לדבר האסור.

אך בחלקת יעקב כתב לדחות טענה זו וחילק בין נר שהוא בסיס לשלחבת לבין כר שאינו בסיס לכח האלקטרי, על פי המבואר בסוגייתנו. שהנה בסוגייתנו מבואר שהמוציא שלחבת בשבת מדרשות היחיד לרשות הרבים חייב, ושיעור השלחבת להתחייב עליה הוא בכל שהוא, ואף שאם הוציא שלחבת בלבד כגון שהיתה דולקת ברשות היחיד סמוך לרשות הרבים ונפח בידו ונתק שלחבת והפריחה לרשות הרבים הרי הוא פטור, כיון שאין חשיבות לשלחבת שאינה אחוזה בכלום, מכל מקום אם הוציאה בקיסם או בכלי חרס אף שבהם עצמם אין שיעור הרי הוא חייב על הוצאת השלחבת. ומבואר בזה ששלחבת נחשבת לדבר שיש בו ממש, שעל כן חייבים על

חשש לדין בסיס לדבר האסור מחמת מה שהמכונה היא בסיס לכח האלקטרי העובר בה.

ויש שכתבו טעם נוסף להתיר טלטול מכונה העובדת על ידי אלקטרי ושלא לחוש בזה למוקצה מחמת בסיס לדבר האסור, על פי מה שכתב בחזון איש (או"ח סי' מא ס"ק טז) בביאור דברי הגמרא (שבת מז.) שאמרו שהטעם שהנר והפתילה הם מוקצים בשבת הוא כיון שהם בסיס לשלחבת שהיא דבר האסור, ולכאורה קשה למה צריכים הם להיות מוקצים מחמת בסיס לשלחבת, והרי מאותו טעם שהשלחבת היא מוקצה כיון שמקצה אדם דעתו ממנה, מאותו טעם עצמו גם הנר והפתילה הם מוקצים. וביאר החזון איש שאין דין מוקצה בדבר שנהנים ממנו בשבת להשתמשות, אלא אם כן אין מטלטלים אותו כלל. ולכן השלחבת היא מוקצה כיון שכל זמן שהיא דולקת אין מטלטלים את הנר מחשש שמא תיכבה. אבל הנר והפתילה יכולים לטלטל אותם אחר שהשלחבת תיכבה, וכיון שנהנים מהם בשבת להשתמשות אין בהם דין מוקצה מצד עצמם, ולכן צריכים לאסורם רק מחמת היותם בסיס לדבר האסור. ולפי זה נמצא שמכונה העובדת על אלקטרי, אף האלקטרי שבה עצמו אינו מוקצה כיון שנהנים ממנו בשבת להשתמשות, שאף השלחבת אינה מוקצה אלא כיון שאין מטלטלים אותה מחשש שמא תיכבה, אבל במכונת אלקטרי שאין חשש כיבוי

הוצאתה בשבת לרשות הרבים, ואם כן מובן שלבסיס של השלחבת יש דין מוקצה. מה שאין כן כח האלקטרי שאינו אלא כח טמיר ונעלם, שעד כעת אף המלומדים ביותר אינם יודעים בבירור מה זה הכח [אלא מקובלת ומוסכמת עליהם תפיסה מסוימת בביאור הענין (וראה מאורי אש עמ' 211)], ורק כשנולד מכח הלזה איזה דבר מוחש כמו שלחבת או גחלת שיין לומר שזה דבר שיש בו ממש לענין שבת, וההיתר נעשה לו לבסיס, אבל כל שעדיין לא נולד מזה שום דבר הנראה או מוחש, דבר שאין בו ממש הוא, ולא שיין לומר בזה שהחוטין שנתחממו מהכח הלזה נעשו בסיס לדבר אסור. ומה שאמרו בבבא קמא ששלחבת אין בה ממש הוא רק לענין בעלות, שמשפטי הממון אינם חלים עליה, אבל אין לדמות את משפטי הממון להלכות שבת וכמו שמוצאים חילוקים ביניהם גם לענין איסורי הנאה שלדעת הרבה ראשונים אין בהם דין בעלות, אף שלענין הוצאה בשבת ודאי חייב גם כשמוציא לרשות הרבים איסורי הנאה.

וכן כתב הגר"א הענין (עדות לישראל עמ' 221) לענין החרשים השומעים על ידי מכונה עלעקטריית המונחת באזניהם, שיכולים הם להשתמש במכונה זו בשבת אלא שצריכים להיזהר שתהיה ערוכה מערב שבת ושלא יוכלו להדליקה ולכבותה בשבת וגם צריך להיזהר בחלק המונח בכיס שלא יבואו בו לידי איסור הוצאה, אבל לא

שמטעמים מיוחדים אין יכולים לאסור, אם משום שהוגבלה הבעלות לענין איסורים ואם משום שהממון המגיע לכל אחד הוא מעט מאוד. ואם כן מבואר שגם ממון של ציבור הוא כממון שותפים רגילים. וכן יש ללמוד גם ממה שיכולים לאסור את ממון בני העיר זה על זה אף שבאמת גם הוא ממון ציבור, הרי שממון ציבור הוא ממון שותפים השייך לכל אחד ואחד מהציבור.

ומכל מקום כתב בחלקת יעקב שדין ממון ציבור אינו ככל שותפים ממש, שבכל שותפות אם אחד מהשותפים יוצא מהשותפות הרי הוא צריך להקנות את חלקו לאחרים, ואם נכנס שותף חדש לשותפות צריך הוא לקנות חלקו מאחרים. מה שאין כן בממון ציבור שאין צריך שום קנין, אלא כל הנמנה על צבור זה שהממון שייך לו הרי יש לו חלק בממון זה בלי שום קנין. וכגון בממון של בני העיר, שכל הבא לגור בעיר זוכה בממון וכל היוצא ממנה מפסיד חלקו בממון, בלי לעשות שום קנין בממון זה. ועוד חילוק יש שבממון שותפות כל אחד אחראי בממונו לממון השותפות, מה שאין כן בממון ציבור שאם באו חובות על ידו אין בני הצבור צריכים לפרוע מממונם את החובות. ועל פי חילוקים אלו דן בחלקת יעקב לומר שאין דין ריבית נוהג מן התורה בבנק שהוא חברה של צבור (עיי"ש). ומכל מקום כתב שמדברנן ודאי יש בו דין ריבית וחלילה להתיר בלי היתר עיסקא.

הלוי ח"ב סימן קכד, שו"ת מנחת יצחק ח"ג סימן א וס' לא, ח"ד סי' טז וס' יז, ח"ה סי' יא וח"ו סי' יט וס' עא, וראה גם מועדים וזמנים ח"ג סי' רסט שהאריך בבירור ענין חברה בע"מ.

אך בחלקת יעקב הוכיח מסוגייתנו שדין ממון ציבור הוא כשותפות רגילה. שבגמרא מבואר ששותפים שנדרו הנאה זה מזה אסור להם להנות מממון השותפות, ובכלל זה גם דבר של אותה העיר כגון בית הכנסת והתיבה והספרים, אבל מותרים הם להנות מממון הצבור ששניהם שייכים אליו, כגון בור שחפרו אנשי בבל לטובת עולי הרגלים ומסרוהו לכל הצבור. ובטעם החילוק בין ממון של כל ישראל לממון של אותה העיר נחלקו הראשונים, שרש"י (ד"ה ומותרין) פירש, שבור של עולי בבל לא נתנום בני בבל מתחילה לכל ישראל לענין שיוכלו לאסור זה על זה אלא להשתמש בהם בלבד, ולפי זה גדר השותפות בבור של ציבור הוא ממש כבבור של אותה העיר אלא שבבור של עולי בבל הוגבלה בעלותם של השותפים שלא יוכלו לאסור זה על זה. ועל דרך זה כתב הר"ן (נדרים מז:–מח:). והרמב"ם (פירוש המשניות נדרים פ"ה מ"ד) פירש שאף שיש לכל אחד מישראל קנין בבור של עולי בבל מכל מקום חלק זה הוא מועט מאד ולכן אין חוששין לו. ומכל מקום מבואר שגם בבור של עולי בבל יש מעיקר הדין דין של שותפות רגילה שיכולים בני השותפות לאסור חלקם זה על זה, אלא

בטלטולה אין מגיעה מלטלטלה ולכן אינה מוקצה כלל.

גדר שותפות ציבור ודין ריבית בבנק

בגמרא: והתנן השותפין שנדרו הנאה זה מזה אסורים ליכנס לחצר לרחוץ בבור (ביצה מ, ב).

בשו"ת חלקת יעקב (יו"ד סי' סו) כתב לדון בגדרי שותפות של שותפים ושותפות של ציבור וחילוקי הדינים שביניהם, ונפקא מינא בזה לענין ריבית ועוד דינים רבים. שהנה מצאנו חילוקי דינים בין רשות שותפים של הרבה יחידים שנשתתפו לבין רשות ציבור, כמו לענין חטאת שמתו בעליה שדינה היא שהולכת למיתה, שמבואר בגמרא (תמורה טו.) שחטאת ציבור שמתו בעליה אינה הולכת למיתה, ודין זה הוא דווקא בחטאת ציבור ולא בחטאת של שותפים רבים. וכן קרבנות הצבור אין בהם דין סמיכה ובקרבנות השותפים יש דין סמיכה. ובגדר הדבר יש מהאחרונים שכתבו שממון ציבור אינו שייך לכל אחד ויחיד מהציבור אלא הוא שייך לכלל בלבד, והכלל הוא כישות בפני עצמה, ולכן אין חיובי ואיסורי ממון זה חלים על כל יחיד ויחיד מהצבור (ספר זכרון יד שאול עמ' מז). ועל פי זה צידדו להקל בדינים שונים בחברה בע"מ שענינה הוא כממון צבור. (וראה עוד שו"ת מהר"א

האכלת בעלי חיים ביום טוב

במשנה: אין משקין ושוחטין את המדבריות אבל משקין ושוחטין את הבייתות אלו הן בייתות הלנות בעיר מדבריות הלנות באפר (ביצה מ, א).

במשנה שנינו שאסור להאכיל את הבהמות המדבריות ביום טוב, כיון שאדם מקצה דעתו מהם בערב החג, אבל בהמות שבביתו של אדם מותר להאכיל אותם ביום טוב כיון שאין אדם מקצה את דעתו מהם בערב יום טוב, וכך נפסק בשולחן ערוך (סי' תצז ס"ב) שדגים ועופות שהם מוקצה אין משקין אותם ביום טוב ואין נותנים לפניהם מזונות. וראה אליבא דהילכתא שנתבאר שלהלכה כל בהמה שאינה מחוסרת צידה מותר לתת לפניה מזונות.

ישראל ביציאת מצרים, והוא (שמות כ"ג, ט"ו ושם ל"ד, י"ח. ויקרא כ"ג, ה'. במדבר כ"ח, ט"ז. דברים ט"ז, א'). ובזה מדויק ג"כ לשון המשנה (לקמן ט"ז א) שמתחילה בפסח על התבואה וכו' וכן המשנה (לקמן י"ח א, ולקמן כ"א ב) שמתחילה על גיסן וכו', וכן המשנה (מגילה ל ב) בפסח קורין וכו' בעצרת וכו' עיין שם.

ובדרך האגדה י"ל שהתחיל מסכת ר"ה, בר"ה למלכים, ללמד גודל אימת יום הדין דר"ה, דהא ענין דר"ה למלכים הוא משום שלום מלכות, שלא יקפיד, וא"כ צא ולמד קל וחומר, אם מפני שלום מלכות בר"ד שלא יקפיד כך, מפני שלום מלכות שמים שלא יקפיד ביום הדין, על אחת כמה וכמה. וכן לרגלים דהיינו פסח (כדלקמן ד א) דא"ר חסדא וכו' עיין שם, יש לו שייכות גדולה לראש השנה יום הדין, כי זכות וחיוב ביום הדין דר"ה תלוי בפסח כדאיתא בשם גורי האריז"ל דהנהדר ממשהו חמץ בפסח, ניצל מכל חטא כל השנה. והיינו דכתיב (שמות י"ב, י"ז) "ושמרתם את המצות" וגו', ופירש"י: "א"ר יאשיה אל תהי קורא את המצות אלא את המצוות, והיינו דכתיב בפסח (שמות י"ג, י) 'ושמרתם את החוקה הזאת למועדה', ר"ל לשמור הפסח בזמנה וכמצותה כדי לזכות ע"י 'לימים ימימה', ר"ל לכל השנה". ע"כ.

ועל פי זה נוהגים גם היום להאכיל חיות שבבתים, כגון ציפורים, חתולים, דגי נוי ועוד, כיון שאין בהם חשש שיבוא לצוד אותם, ולכן מותר להאכיל אותם ביום טוב אף על פי שמוקצים הם ואין ליגע בהם. אולם דווקא בעלי חיים שמזונתם עליו מותר להאכילם, אבל חיות של הפקר או חיות שאוכלים מעצמם ואינו מוטל על אדם להאכילם בכל יום אסור לתת לפניהם אוכל ביום טוב. ולפי זה כתב במשנה ברורה (ס' שכד ס"ק לא) שלא יפה עושים אלה שמפזרים גרגרי חיטה או שיירי פשטידה לפני הציפורים בשבת שירה, שכיון שאין מזונתם מוטלים עליו אסור להאכילן. ומכל מקום יש מהפוסקים שכתבו על זה שמנהג ישראל תורה, ובערוך השולחן (שם ס"ג) כתב בטעם ההיתר כיון שאין אנו טורחים בשבילם אלא בשבילנו, שמורגל בפי ההמון שהעופות אמרו שירה על הים ולכן אנו מחזיקין להם טובה, ואם כן הכוונה היא כדי לזכור שמחת שירת הים ואין איסור בדבר, והביא שיש מי שכתב שכיון שכונתנו לשם מצוה מותר. וכן כתבו בדעת תורה (שם סע' יא), נמוקי אור"ח ועוד פוסקים. (וע"ע שש"כ פכ"ז הערה ע, בשם הגרש"ז אויערבאך, לתרץ מה שמשמע מהמשנ"ב במק"א שגם חיות שאין מזונתם עליו מותר להאכילן).

וכתב בערוך השולחן (ס' שכד ס"ב), שכל בעל חי שאינו מוצא מזון והוא רעב, מותר לתת לפניו מזון בשבת ויום טוב באקראי, כיון שכתוב 'ורחמיו על כל מעשיו', ולכן מותר לתת אוכל לפני הכלב אף על פי שאין מזונתו עליו, והביאו הפוסקים את דבריו.

בעלי חיים שאינם אוכלים אלא בהמראה וכגון אווזים, כתב במשנה ברורה (ס' שכד ס"ק כז) בשם המגן אברהם שיפטם על ידי גוי, ואם אין גוי מותר אפילו על ידי יהודי, ועדיף על ידי קטן, ויש אוסרים על ידי יהודי בכל אופן. אולם האחרונים הביאו הרבה פוסקים שסוברים שאם אין גוי מותר על ידי יהודי, כמו שפסק המגן אברהם (ראה שו"ע הרב שם ס"ו ועוד).

מדוע מתחיל התנא ב' ניסן ולא בא' תשרי

במשנה: באחד בניסן ר"ה למלכים וכו'.

כתיבת חודשי השנה לפי המנין מחודש ניסן

בגמ': לא שנו אלא למלכי ישראל, אבל למלכי אומות העולם מתשרי מנין. (ראש השנה ג, א).

הרמב"ן בפרשת בא (שמות יב, ב) מחדש שיש מצוה למנות החדשים מניסן זכר ליציאת מצרים, ונעתיק את כל דבריו משום החידושים שבו, וז"ל: "החדש הזה לכם ראש חדשים - זו מצוה ראשונה שצוה הקדוש ברוך הוא את ישראל על ידי משה, ולכן אמר בארץ מצרים, כי שאר מצות שבתורה היו בהר סיני... וטעם החדש הזה לכם ראש חדשים, שימנו אותו ישראל חדש הראשון, וממנו ימנו כל החדשים שני ושלישי עד תשלום השנה בשנים עשר חדש, כדי שיהיה זה זכרון בגס הגדול, כי בכל עת שנזכר החדשים יהיה הנס נזכר, ועל כן אין לחדשים שם בתורה, אלא

(ראש השנה ב, א). כתב בספר שפתי חכמים כאן: לכאורה מאחר ששם מסכת זו ר"ה, לפי שעיקרה על קדושת יום הדין הקדוש ר"ה, שהוא בתשרי, א"כ מן הראוי היה להתחיל, ד' ראשי שנים הן בא' בתשרי ר"ה לשנים וכו', ובפרט לפי מה שכתבו הקדמונים, שנקראת המסכת "ראש השנה" לשון יחיד ולא "ראשי השנים", לפי שבר"ה נברא האדם, ובו נידון, וכל הברואים נמשכים אחר דין האדם שנברא והכל לצורך האדם, וראיה לדבר שאף התחלת הבריאה היתה בכ"ה באלול, והאדם נברא ביום הששי, שהוא א' בתשרי, ובכל זאת לא נקרא ר"ה, אלא ביום בריאת האדם, א"כ ודאי היה צריך להתחיל בא' בתשרי וכו'.

ואפשר שמתחיל בא' בניסן, לפי שגם בתורה, מקדים להתחיל בכ"מ בחדש הראשון שבו פסח, רגל ראשון שחגגו

הגוים בארצות פרס ומדי כך הם קוראים אותם ניסן ותשרי וכלם כמונו. והנה נזכיר בחדשים הגאולה השנית כאשר עשינו עד הנה בראשונה עכ"ל.

[אגב יש לציין, דגם כהיום בשפה הערבית ובארצות פרס ומדי (דהיינו אירן, סוריה ועוד) קוראים שמות החדשים: שבאט, ניסאן, איאר, אילול, תשרין וכדו'].

וכתב מרנא החתם סופר (בספרו תורת משה פר' בא): "וזה תוכחת מוסר שנכתב בהמכתבים וכדומה יום ראשון בשבת וחדש ראשון ולהעיד על בריית שמם וארץ בששת ימים וינה ביום השביעי ועל יציאת מצרים לא ח"ו כמספרם של אומות העולם עכ"ל [וראה בשו"ת דברי יואל סי' ט"ו אות ד' מקיימים מצוה כשמציינים כתיבת זמן השנה].

"וכבר הזכירו רבותינו זה הענין, ואמרו שמות חדשים עלו עמנו מבבל (ירושלמי ר"ה א ב, ב"ר מח ט), כי מתחלה לא היו להם שמות אצלנו, והסבה בזה, כי מתחלה היה מניינם זכר ליציאת מצרים, אבל כאשר עלינו מבבל ונתקיים מה שאמר הכתוב (ירמיה טז יד - טו) ולא יאמר עוד חי ה' אשר העלה את בני ישראל מארץ מצרים כי אם חי ה' אשר העלה ואשר הביא את בני ישראל מארץ צפון, חזרנו לקרא החדשים בשם שנקראים בארץ בבל, להזכיר כי שם עמדנו ומשם העלנו הש"י. כי אלה השמות ניסן אייר חולתם שמות פרסיים, ולא ימצא רק בספרי נביאי בבל (זכריה א ז, עזרא ו טו, נחמיה א א) ובמגילת אסתר (ג ז). ולכן אמר הכתוב בחדש הראשון הוא חדש ניסן, כמו הפיל פור הוא הגורל (שם). ועוד היום

יאמר בחדש השלישי (להלן יט א), ואומר ויהי בשנה השנית בחדש השני נעלה הענן (במדבר י יא), ובחדש השביעי באחד לחודש וגו' (שם כט א), וכן כולם".

וממשיך הרמב"ן: "וכמו שתהיה הזכירה ביום השבת במנותינו ממנו אחד בשבת ושני בשבת, כאשר אפרש (להלן כ ח), כך הזכירה ביציאת מצרים במנותינו החדש הראשון והחדש השני והשלישי לגאולתנו, שאין המנין הזה לשנה, שהרי תחלת שנותינו מתשרי, דכתיב (להלן לד כב) וחג האסיף תקופת השנה, וכתיב (שם כג טז) בצאת השנה, אם כן כשנקרא לחדש ניסן ראשון ולתשרי שביעי, פתרונו ראשון לגאולה ושביעי אליה. וזה טעם ראשון הוא לכם, שאיננו ראשון בשנה, אבל הוא ראשון לכם, שנקרא לו לזכרון גאולתנו".

מחזורים

הניוז היומי מבית עוז והדר - אור לישרים
נכה מתחילים את היום!

- ווארט יומי • סיפור יומי
- הלכה יומית • אור החיים הקי יומי
- פניני אביר יעקב • זוהר יומי
- פניני הדף היומי • זיכרון לצדיק

ישירות למייל האישי

לחץ כאן להצטרפות

הרה"ק רבי יעקב יצחק דן מסטריקוב זי"ע הי"ד ד' חשוון תש"ד

רבינו נולד בזאלושין בשנת תרמ"ב לאביו הרה"ק רבי אלימלך מנחם מענדל זי"ע, ונקרא שמו בישראל יצחק דן. מילדותו ניבטו בו הנהגות נשגבות, אהבת ישראל לצד חריפות ובקיאות. קנה ידיעה רחבה בים התלמוד כאחד הצורבים המופלגים בעדת חסידי אלכסנדר.

זכה לנסוע פעמים מספר עם אביו הרבי מסטריקוב לרבו, הרה"ק רבי יחיאל מאלכסנדר זי"ע. בהיותו כבן חמש חלה, ואביו מיהר להזכירו אצל רבו באלכסנדר, כשהביט הרבי בקוויטל, נענה בתמיהה, "יצחק, דין, רק דין", וציווה להוסיף את השם יעקב, מני אז נקרא שמו 'יעקב יצחק דן'.

בן שתיים עשרה שנה היה עת נסתלק רבי יחיאל מאלכסנדר, מאז המשיך להסתופף בצל בנו, ה"ישמח ישראל" זי"ע. אל רבו

זה היה דבוק ומקושר בלב ונפש, כל ימיו הרבה להזכירו ביראה ובאהבה, אף רבו החזיר לו אהבה עזה והיה קרוב אצלו מאד. רבנו היה חתנו של החסיד הנודע רבי משה ארנברג זצ"ל.

בהיותו בן עשרים ושמונה נסתלק בחטף אחיו הגדול רבי אברהם אביגדור זצ"ל, שכיחן כרבה של קינוב לבית עולמו, והוא אך בן שלוש שנה בהשאירו אחריו עדה מיוותמת, בני הקהילה ביקשו מרבינו שימלא את מקומו, מני אז נודע שמו לתהילה ברחבי פולין כ"הרב מקינוב".

כאשר פרצה מגיפה בעיר אוסטרובצה, שהה הרה"ק רבי מאיר יחיאל מאוסטרובצה זי"ע בבית רבנו תקופה ארוכה, כשנפשו נקשרה בנפשו והוא מרבה להשתעשע עמו בעומקה של הלכה. כן הרה"ק רבי משה יחיאל מאוזרוב זי"ע, כשהיה מזדמן לעיירה קינוב הסמוכה לאוזרוב, היה מבקר בבית רבינו ומפלפל עמו ארוכות בלימוד.

בקינוב לא ארכו הימים, עקב דליקה גדולה שהחריבה את העיר כליל, נאלץ רבנו לעקור ממנה, בהמשך נתבקש על ידי אביו הרבי לעמוד על ימינו בחצר הקודש בעיר "זגערש". שם פעל בכל ענייני הכלל המסועפים בחצר סטריקוב, כשמפעם לפעם נשלח בפקודת אביו לצרכי צדקה והכנסת כלה ברחבי פולין.

בזגערש פעל בכל עוז לפיתוחה של ישיבת "בית אהרן", שהוא עמד בראשותה ומסר בה שיעורים תמידין כסדרן, עד מהרה יצא שמה הטוב למרחקים, כשהיא מושכת את טובי בניה של חסידי סטריקוב, כאשר התרחב גבולה בתלמידים, נפתח לישיבה סניף נוסף בעיר 'זולאה'.

עם הסתלקותו הפתאומית של אביו הרבי ב"ט שבט תרצ"ו, הכתירוהו חסידי סטריקוב כאלוף לראשם, כשהם מתבטלים אליו

ומקבלים את מרותו עליהם.

על כס ההנהגה המשיך בדרך אביו הקדוש, כל חסיד מצא בו אב רחום ואוזן קשבת, רבים שלא נמנו על עדת חסידיו, היו נוסעים תכופות לחצרו להיוועץ בעניינים שונים.

לפי עדות ר' אברהם הגדל ז"ל, ביום ד' מר חשוון חשכו המאורות, רבנו הקדוש זי"ע והרה"ק ה"חובת התלמידים" מפיאסצנה זי"ע, עלו ונתעלו בלהב אש השמימה בטרבלינקה, הי"ד.

אחרית ימיו בימי המלחמה הנוראה

שנתיים קודם פרוץ המלחמה, סגר את שערי חצירו בפני הבאים וחדל לעסוק בצורכי הפרט באומרו, "רואני עננים שחורים המכסים את שמי אירופה, כיצד אוכל לעסוק בעניינים פרטיים".

עם פרוץ המלחמה עבר ללודז' הגדולה, בה היה קל יותר להסתתר מפני הצוררים. גם בהיותו גולה בלודז', היה רבנו אבן משיכה לחסידיו הרבים, בסתר ובהיחבא ניהל את שולחנותיו והרעף טללי תחיה על יהודי לודז'.

עם הגיעו לווארשא בימי החנוכה, המשיך בדאגתו לכלל, תושבי העיר שמצבם החומרי עוד היה שפיר, נצטוו על ידו לתת מפתם עבור הפליטים הרבים שהגיעו בעירום וחוסר כל. נטל חלק בפעולות הארגונים שפעלו בתוככי גטו וורשה, בפרט בארגון "עזרת תורה" שעסק בהושטת סיוע לרבנים ותלמידי חכם שהגיעו לפת לחם. בחפצו להישאר עם הרבים בצרתם, לא אבה להימלט מתחומי פולין חרף המאמצים שהשתדלו חסידי סטריקוב בארץ הקודש להצלתו.

גם בתוך הבונקר אליו הזדמן בימי הפסח תש"ג בזמן "חיסול" הגיטו, עודד וחזק ללא הרף, אמר כי יש בידו הוכחה על פי קבלה, כי בשנת תש"ג תתחיל מפלתו של היטלר הרשע, והשמיע גימטריא בזה, ראשי תיבות של 'רוב גאוןך תהרוס קמך', בגימטריא תש"ג. ואכן, מפלתו של אותו רשע בחזיתות העולם השונות החלה באותה שנה.

כל ימות אותו חג הפסח ניזון מאבקת סוכר, הואיל ולא היה בנמצא מזון אחר כשר לפסח, אף על פי כן היו נסוכות על פניו שמחת החג ותקוות הישועה. הוא הביא עמו לבונקר ספר תורה קטן, ממנו קרא את קריאות תורה של יום טוב.

לפי עדות ר' אברהם הגדל ז"ל, ביום ד' מר חשוון חשכו המאורות, רבנו הקדוש זי"ע והרה"ק ה"חובת התלמידים" מפיאסצנה זי"ע, עלו ונתעלו בלהב אש השמימה בטרבלינקה, הי"ד.

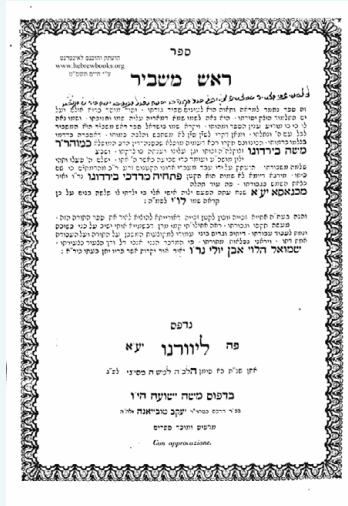
(מאוצרות הרב חיים צבי שיינבאך)

המקובל חכם רבי משה בירדוגו זי"ע

המשב"ר ה' חשוון תצ"א

חכם חיים טולידאנו, המהר"ט – חכם יעקב בן משה טולידאנו, חכם יהודה בירדוגו, וחכם מרדכי בירדוגו, שהיה גם חתנו. בנו יהודה נפטר בצעירותו. זכה שתורה לא פסקה מפי זרעו, ונודע נכדו המלאך רפאל – חכם רפאל בירדוגו. חכם רבי משה בירדוגו נתבקש לשיבה של מעלה ביום ה' חשוון תצ"א ומנוחתו כבוד בעיר מקנס.

חכם רבי משה בירדוגו נולד לאביו חכם אברהם ולאמו בשנת תל"א במקנאס שבמרוקו. תורתו למד מפי סבו מצד אימו, חכם חביב טולידאנו ומפי חכם יוסף בהתית. כל לילה זכה ר' חביב ללמוד תורה עם אליהו הנביא, במשך 4 לילות שמעה בתו את קולו של אליהו הנביא ובאחד הלילות קראה לאחותה וגם היא זכתה לשמוע את קולו של אליהו הנביא. כשסיימו את הלימוד אמר אליהו הנביא לר' חביב כי הבת ששמעה את קולו 4 לילות תזכה ל – 4 בנים צדיקים והבת השנייה ששמעה את קולו פעם אחת תזכה לבן צדיק.

דקדק שבשעת הדין יהיו עיניו למטה

ושמעתי מפי חכם גדול חסיד וגדול בישראל חביב עלי כרוחי ה"ה הרב ר' משה בירדוגו זלה"ה שהיה מדקדק בשעת הדין שיהיו עיניו למטה ולא היה נושא עינו כל עיקר, שהיה מרגיש שאם היה נושא עינו לצד ההכרח באיזה א' מבעלי הדין היה מתבלבל שכנגדו, והוא אומרו 'שמוע בין אחיכם' שלא יעשו אלא השמיעה והדברים באים מהטוענים לפניהם באין השתנות לאחד מהם ובזה 'ושפטתם צדק'.

(אור החיים הק' – פר' דברים)

בשנת תע"ה נתמנה לדיין והתמסר ללימוד ולהוראת התורה. בשנת תפ"ג לאחר פטירת דודו חכם משה טולידאנו, מונה לאב בית הדין בעיר מקנאס, שהייתה באותה עת, בירת מרוקו, ומקום מושבו של המלך מולאי איסמעיל.

רבינו חכם משה בירדוגו נודע בכינויו המשב"ר, והעמיד תלמידים חשובים בתוכם חכם מרדכי אצבאן, חכם יצחק אצבאן,

הגה"צ רבי מאיר שפירא זצ"ל

ראש ישיבת חכמי לובלין

ז' חשוון תרצ"ד

בפני הכנסיה הגדולה של אגודת ישראל בוינה בשנת תרפ"ג, ושתי ההצעות התקבלו באהדה על ידי המשתתפים. מסלול הדף היומי החל בראש השנה תרפ"ד, וישיבת חכמי לובלין נוסדה בשנת תר"ץ. הוא רצה לייסד ישיבה מפוארת הכוללת פנימיה וחדר אוכל, מתוך מחשבה כי זהו כבוד התורה. אכן, הוא הקים מבנה ענק ומפואר בן 6 קומות. הוא נדד ברחבי העולם על מנת לגייס כספים להקמת הישיבה ואחזקתה.

היה בעל חוש מוזיקלי מפותח, והלחין מנגינות רבות. בין המנגינות הידועות שהלחין: "אשרי אדם עוד לו בך", "אם אמרתי מטה רגלי ועוד.

רבינו נתבקש לשיבה של מעלה בדמי ימיו בגיל 46 בז' חשוון תרצ"ד.

נולד בב' באדר תרמ"ז בשאץ שבבוקובינה לאביו הג"ר יעקב שמשון, מצאצאי הרה"ק רבי פנחס מקוריץ והרה"ק רבי יעקב שמשון משיפיטובקה.

בילדותו ניכר בכשרון נדיר במיוחד ובהתמדה מופלאה. מסופר כי בגיל 9 כבר היה בקי בחלק יורה דעה עם מפרשיו. הוא נודע בתור "העילוי משאץ".

בשנת תר"ע, בהיותו בן 23, התמנה לכהן כרב בגלינא שבגליציה. לאחר 13 שנה עבר לכהן כרב בסאניק, שנה לאחר מכן בפיעטרקוב, ולאחר חמש שנים נבחר לכהן בלובלין.

הוא יזם הקמת שני מפעלים גדולים לחיזוק התורה: ייסוד מפעל "הדף היומי" והקמת ישיבת חכמי לובלין. הוא הציע את רעיונותיו

מה השיב לעשיר ששאלו על הישיבת פאר שבנה – והלא פת במלח תאכל

סיפר הגה"צ רבי מאיר שפירא ראש ישיבת חכמי לובלין זצ"ל, מעשה שהיה בעיר שרוב תושביה לא היו נמנים בין ההולכים בדרכי החסידות, ולכן במנין המרכזי של הקהילה לא אמרו הלל בליל הפסח, וכמו שפסק רבינו הרמ"א (או"ח ס' תפ"ז סעיף ד'): "וכל זה אין אנו נוהגים כן, כי אין אנו אומרים בלילה בבית הכנסת הלל כלל".

אולם היו שם כמה חסידים שהשתוקקו לומר הלל כמנהג החסידים, והלכו ועשו מעשה, והתאספו להתפלל בנפרד ולומר שם הלל, כשנודע הדבר לראשי הקהילה הזמינו את החסידים לדין תורה, איך עשו דבר נגד פסקו של הרמ"א, השיבו החסידים לדין העיר דמאן יימר שהרמ"א כתב בניחותא "וכל זה אין אנו נוהגין כן", אולי בעת הכתיבה היה נאנח ובצעד העלה עלי כתב שאין נוהגים כן, ובודאי היה עדיף יותר שיאמרו, נמצא שלא המרו את רצון הרמ"א כלל...

הגר"מ שפירא סיפר מעשה זה לאחד ששאלוהו אמאי בנה בנין פאר ורחב ידיים לשיבתו, והרי אמר התנא (אבות פ"ו משנה ד) "כך היא דרכה של תורה פת במלח תאכל" וכו', ועל זה השיב דמנין לו שהמשנה נכתבה בניחותא, דלמא נכתבה ביגון ובאנחה ובלשון תימה "כך היא דרכה של תורה פת במלח תאכל וכו'?", והלאו והיו לומדים מתוך הרחבה.

מפי הגה"צ רבי אליעזר דוד פרידמן זצ"ל

עצתו המזכוכת להצלחת ביולוג במשפט

לפני כמאה ועשר שנים הזדעזע העולם היהודי מעלילת דם שהעלילו על יהודי בשם מנדל בייליס ברוסיה. טענו כלפיו שהוא הרג ילד בן 12 כדי להשתמש עם הדם שלו למצות לפסח.

למעשה, לא רק מנדל בייליס ישב על כסא הנאשמים, אלא כל כלל ישראל. כל היהודים, בכל מקומות מושבותיהם, כולם הרגישו חלק בלתי נפרד מהמשפט, תפילות נישאו, צומות נערכו, קבלות טובות קיבלו על עצמם כלל ישראל כדי שבייליס יצא זכאי מהאשמה הנוראה.

מי שניהל את קו ההגנה של היהודים היה רבי יעקב מזאה, שכיחן כרב הרשמי של מוסקבה, והוא זה שענה לכל ההתקפות האנטישמיות של הקטגורים שהתעקשו להוכיח מתורת ישראל כי דמם של הגויים הוא הפקר. האשמות רבות ומגוחכות עלו במהלך המשפט, אך במיוחד ניסרה באויר שאלת השאלות: איך אתם, היהודים, טוענים שיש לכם כבוד לחיים של גויים וחלילה לחשוב שאתם הרגתם את הילד, בעוד שבתלמוד שלכם מובא מפורשות

שרק אתם היהודים נקראים 'אדם' ואילו הגויים אינם קרויים אדם. במילים אחרות, צעקו הגויים, אתם מתירים את דמינו, אתם משווים אותנו לחיות ולבהמות, אתם טוענים שאנחנו לא קרויים אדם.

לרב של מוסקבה לא היה מה לענות על הטענה הזו--- זו הייתה טענה שחזרו עליה שוב ושוב, והשופטים ביקשו לשמוע מה ההסבר של היהודים לכך שהגויים לא קרויים אדם.

ואז הגיע להרב מזא"ה אגרת מרב יהודי, רבי מאיר שפירא, מי שלימים נודע בכל תפוצות ישראל כרבה של לובלין, כמייסד ישיבת חכמי לובלין וכמחולל רעיון הדף היומי. באותם ימים הוא היה עדיין רב חסידי צעיר, והוא שלח מכתב להרב מזא"ה בה הוא העלה קו הגנה מבריק:

בלשון הקודש יש ארבעה שמות נרדפים: אנוש, גבר, איש, אדם. עכשיו שימו לב היטב: שלושת השמות הראשונים יש בהם גם לשון יחיד וגם לשון רבים, אנוש - אנשים, גבר - גברים, איש - אישים. היוצא דופן זה השם הרביעי: המילה אדם יש בה רק לשון יחיד ולא לשון רבים. אדם ולא אדמים.

אמר רבי מאיר שפירא:

בואו ונבדוק את גורלו של מנדל בייליס מול גורלו של גוי שהיה מואשם באשמה כזו, הנה גורלו של בייליס נוגע לכל אחד ואחד בעם היהודי כולו. כולם מרגישים שהם יושבים איתו יחד על כסא הנאשמים.

אבל מה היה היחס של העולם הגויי אילו היה נשפט בעלילה דומה איזה גוי אחד.

אולי בני אותה העיר שבו הוא מתגורר, היו מגלים ענין בסיפור! בני המדינה היו מגלים לכל היותר קצת סקרנות! אבל אנשים שמחוץ לגבולות המדינה בודאי שלא היו מתעניינים בדבר הזה כלל.

זה בדיוק ההבדל בין היהודים לגויים, היהודים קרויים אדם, כי אצלם זה תמיד לשון יחיד, כולם מרגישים גוף אחד ונשמה אחת.

הגויים, לעומת זאת, קרויים אנשים, כל תואר שהוא, אבל לא אדם. כי אצלם כל אחד הוא לעצמו. אין את האחדות, את הלכידות. הגויים הם יחידים, כל אחד לעצמו, או אפילו הרבה יחידים. אבל רק עם ישראל הוא אדם. כאיש אחד בלב אחד. וההסבר האמיתי הזה התקבל אצל השופטים.

גם אותם מלאכים רעים הוכרחו לענות אמן, כי הם ראו איך כל כלל ישראל הוא אדם אחד, איך כולם כאיש אחד בלב אחד כואבים את כאבו של בייליס.

(מתוך שיעורי הגה"ח ר' מנחם מנדל פומרנץ שליט"א)

הגאון רבי מנחם קפלן מהורודנה זצ"ל

[נודע בכינוי רבי נחומ'קה מהורודנה, והיה רבו המובהק של החפץ חיים]

ח' השוון תר"ם

ובר קמצא". לאחר פטירתם אנשי החברה קדישא רצו לקבורם קרוב לחומה אך בסופו של דבר הם נקברו ליד אנשים מכובדים רק מפני שר' מנחם נחום התחנן לפניהם לעשות זאת. כל יהודי קהילת הורודנה התאספו בבית המדרש להתפלל לרפואתו ובליל שבת פרשת לך לך בשנת תר"ם נפטר. כשפתחו את צוואתו גילו כי העשיר הזה ובנו היו נדיבים גדולים, נתנו מתן בסתר ובכל שבוע העבירו לר' מנחם נחום שיחלקם לעניים.

רבי נחום נולד בעיירה בייסוגלה הסמוכה לעיר שאולאי (שאוולי) בצפון ליטא לאביו ר' עוזיאל שהתפרנס בדוחק רב מהיותו פועל פשוט במשרפת י"ש.

באחד הימים ראה אותו הרב קרפל אטלס (תקמ"ג-תרכ"ו) מחשובי קהילת שאוולי והציע לו לבוא ללמוד בבית מדרשו עם בניו העילויים והוא יממנו. ר' מנחם נחום הצעיר קיבל את ההצעה בשמחה רבה כי משאת נפשו הייתה ללמוד תורה. תחת הדרכתם של בני הרב קרפל אטלס גדל בתורה ורכש ידע מכובד ביותר בתלמוד ומפרשיו. לאחר זמן כבר חש ביכולתו ללמוד בישיבה ונסע לישיבת מיר שבה כבר ביקר בנודדיו עם המקלה.

לאחר מספר שנות לימוד בישיבה נשא את בת ר' יוסף אליעזר הכהן מנסוויץ שבמחוז מינסק שהתייחס למשפחת עלי הכהן. לאחר נישואיו התבודד בעליית גג בבית חותנו ושקד בלימוד התורה בתקצ"ג חותנו ירד מנכסיו בגלל עלילה שהעלילו עליו ונאלץ לעזוב את נסוויץ, ועקר להורודנה ואליה הצטרף חתנו עם משפחתו. בהורודנה למד בבית הכנסת 'חברה ש"ס' הנודע ושם עסק בתורה לצד תלמידי חכמים גדולים נוספים.

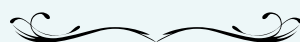
סירב לקבל תשלום בעבור שיעורי התורה שלו אפילו מעשירים. בשבתות דרש לפני קהל המתפלל כשדבריו נאמרים תמיד בנועם ובכל דרשותיו לימד זכות על עם ישראל. עשרים ילדים נפטרו לו במשך חייו וקיבל את ייסוריו באהבה כי "די לנו שעשה הקב"ה חסד למחוק את חובותינו בעולם הזה שלא תיכרת נפשנו מארץ החיים לעולם הבא".

בגיל ס"ח שנים חלה קשות ומפני שחש כי זו מחלתו האחרונה כתב צוואה. בצוואתו כתב שהוא מבקש להיקבר סמוך לקברם של אחד מעשירי הורודנה ובנו שנודעו כקמצנים וכונו עקב כך "קמצא

ביטוח נגד שריפות אצל רבי נחומ'קה

מסופר על הגה"צ רבי נחום מהורודנה זיע"א, (רבו המובהק של ה"חפץ חיים" זיע"א) שהיה הולך בדרך ואוסף כדרכו כסף לצרכי צדקה, והנה פגש בדרכו עשיר גדול בעל נכסים ואדמות, אשר הלך לבטח את רכושו הרב בחברת ביטוח, והנה כשראה העשיר את רבי נחום, צד רעיון במוחו, הוא ניגש אל רבי נחום ואמר: רבי, עכשיו אני עושה את דרכי אל חברת הביטוח על מנת לבטח את רכושי מפני פגיעות כפגיעתה של אש, אך אם יבטיח לי כבוד הרב שהאש לא תשלוט ברכושי, מסכים אני לתת לו לצרכי צדקה את סכום דמי הביטוח, במקום לשלמו לחברת הביטוח, וכך אעשה מידי שנה בשנה.

השיב לו רבי נחום, בטוח אני כי זכות הצדקה תגן על נכסיך מפני שרפה, מיד נתן העשיר את סכום הכסף לרבי נחום, והצדיק חלקו לעניים, וכך היה מידי שנה בשנה, במקום לבטח את רכושו בחברת ביטוח, היה האיש נותן לרבי נחום את דמי הביטוח. באותם שנים פרצו שריפות רבות בבתי הכפר ובשדות, אך אל רכושו של העשיר מעולם לא הגיעה האש.

הגה"ק רבי דב בעריש וויידנפלד זצ"ל גאב"ד טשעבין י' חשוון תשכ"ו

לסעודת שבע ברכות של אחד מיוצאי חלצי שהתקיים בביתי, ובא הרה"ק לביתי יחד עם חתנו הגה"צ מוה"ר ר' משה סטעמפל הי"ד, בלויית עוד כמה חסידים.

באמצע הסעודה הוציא הקדושת ציון מעות מכיסו ופנה לחתנו ואמר לו: שלח נא אחד מהבחורים להביא חבית שכר לשותות. והי אן יצא הדבר מפי קדשו, פניתי אליו ואמרתי: הלא אנכי הבעל שמחה והכל מוכן עבור המסובין לאכול ולשתות, למה ישלח כבודו לקנות משקה? ענה לי הרה"ק מבואר בתוספות דדרך האורח ליתן משקה לבני הבית. והגבתי, שאין תוספות כזה בש"ס. אבל הוא לא ענה לי על זה מאומה. והביאו משקה ויחלקו לכל המסובין. וכשנסתיימה הסעודה חזר הרה"ק לביתו, המשיך גאב"ד טשעבין לספר, שעבר אחר זה זמן מסוים וגזדמן

לפניו ללמוד מסכת כתובות, והגיע לדברי התוספות שם בדף נז עמוד ב ד"ה השתא, שכתבו התוספות בזה הלשון: שדרך האכסנאי להשקות לבני הבית כדי למצוא חן בעיניהם. עכ"ל. ועמד נבהל ונשתומם כי עלה בזכרונו מה שנתווכח עם הקדושת ציון ועתה נוכח לדעת כי הצדק היה עם הרה"ק שאכן יש תוספות כזה, ולא היה יכול להתאפק וכשהרצה השיעור אחר כך לתלמידיו בשיבתו סיפר להם כל הנ"ל, ואמר להם הנני רוצה לפרסם בזה כי נעלמו ממני אז דברי התוספות הללו. והרבה בשבחו של הקדושת ציון שהיה מן הנעלבין ואינן עולבין שעליהם הכתוב אומר 'ואוהביו כצאת השמש בגבורתו'.

וסיים גאב"ד טשעבין ואמר: מדרגה זו חשובה אצלי יותר מהרבה אותות ומופתים...

(ספיר ויהלום פר' מסעי ע"ט - להגה"ח ר' מנחם מנדל פומרנץ שליט"א)

הגאון רבי דב בעריש וויידנפלד מטשעבין זצ"ל, נולד בעיר הרמילוב ביום ה' שבט תרמ"א, לאביו הגה"ק רבי יעקב זצ"ל אב"ד דשם ומוח"ס כוכב מיעקב.

למד אצל אביו עד שנתיות ממנו, ואח"כ למד אצל שני אחיו הגדולים.

מנעוריו התמיד מאוד בלימוד התורה ולילות שלמים יש לאורו של נר דלוק שקוע בהתלהבות אש אהבת התורה. בצעירותו כבר החליף תשובות עם גאוני דורו שהעריכוהו ביותר.

מיאן לקבל עליו משרת הרבנות, עד שנת תרע"ה נתנה לדומ"ץ בטשעבין, ואח"כ בשנת תרפ"ג לרב העיר, ויסד את ישיבתו "כוכב מיעקב" על שם אביו.

בשנות הזעם גורש לסיביר, ומשם עבר לבוכרה עש שבשנת תש"ו בפרוס חג הפסח הגיע לארץ הקודש ונתיישב בירושלים. שם

יסד מחדש את ישיבתו המפורסמת "כוכב מיעקב - טשעבין" אשר יצא שמה לתהילה, ויצאו משם גדולי תורה.

נדפס ממנו שו"ת דובב מישורים ג' חלקים, נלב"ע ביום עש"ק י' חשוון שנת תשכ"ו, ומנוחתו כבוד בהר המנוחות בירושלים.

התוס' ה'נשכח' תרתי משמע...

סיפר הרב מו"ה שמואל יהודה סטעמפל מלונדון, נכד הרה"ק בעל 'קדושת ציון' מבאבוב זיע"א הי"ד, שכשהיה בבחרותו בירושלים עיה"ק נכנס לבקר את הרב הגאון אבד"ק טשעבין זצ"ל. אמר לו הגאון מטשעבין: הלא בודאי מספרים לך ענינים נפלאים ומופתים מזקינך זיע"א, הסכת ושמע ענין גדול ונפלא שראיתי בעצמי שחשוב אצלי יותר מהרבה אותות ומופתים.

הנה בעת שדר זקינך הרה"ק מבאבוב בטשעבין, מתחלת שנת תרצ"ב עד סוף שנת תרצ"ו, נזדמן פעם אחת שהזמנתי אותו

לשנן ולשנן! סיפור מפעים על המהרש"ם חזרת הלימוד

מהרש"ם, דאין יוהרא מי שנותן מתנות כהונה, אף על פי שהמנהג שלא ליתן.

אותות פליאה רבתי ניכרו על פניו של רבי מאיר שפירא בראותו דבר מופלא שכזה, שהמהרש"ם על ערש דווי זוכר את ספרי הפוסקי לפרטי פרטים, עד ששאלה כזאת של הלכות מתנות עניים הוא מוצא באיזכור שהובא בהבלעה ובדרך אגב בתוך דרכי משה בהלכות מזוזה.

המהרש"ם הבחין בהשתוממותו של רבי מאיר שפירא וסימן לו שיתקרב אליו יחד עם ספר הטור הגדול. ניגש רבי מאיר שפירא אליו, והמהרש"ם נטל את הספר, דפדף בו עד לדף האחרון והראה לו בשולי הכריכה האחורית את מה שרשם בזמנו בכתב ידו: היום זכיתי בעז"ה לסיים את לימוד ספר הטור מאה ואחד פעמים! המהרש"ם הראה לו באצבע את מילים אלו, ולא הוסיף דבר. ורבי מאיר שפירא אכן הבין את המסר הנוקב והברור: אם לומדים וחוזרים שוב ושוב עד לכך שחוזרים על הדרכי משה מאה ואחד פעמים – אין פלא שתלמודו בידו והוא זוכר כל פרט ופרט.

♦ ♦ ♦

זה אשר כתב הרה"ק רבי אברהם מסוכאטשוב זי"ע א, האבני נזר, (ח"מ ס' פט): וחזור על למודך, אהובי נכדי, המה גמרא ופוסקים. כי המה הדברים העקריים. אפילו לחזור על דבר אחד כמה פעמים. והיו דברי תורה מחודדין בפיך, ובעז"ה תלמיד חכם גדול תהיה, כנפשך ונפש אביך זקינך.

♦ ♦ ♦

על הפסוקים בפרשת השבוע (בראשית ח ג-ה): וַיָּשָׁבוּ הַמַּיִם מֵעַל הָאָרֶץ הַלֹּךְ וְשׁוֹב... וְהַמַּיִם הָיוּ הַלֹּךְ וְחָסֹר... צִיֵּינוּ בְעָלֵי הַמַּסּוּרָה, כי המילה 'הלוך' מופיעה ארבע פעמים בתורה: 'הלוך ושוב' – הלוך וחסור; הלוך וגדול – הלוך ונסוע. והיה הרה"ק רבי יהושע בוקסבוים זצ"ל הי"ד אב"ד גלנטה דורש את המסורה במקראות אלו כמין חומר: שלימות התורה היא על יד חזרה שוב ושוב, שכן כשאדם לומד וחוזר על משנתו הרי תורתו מצויה אצלו כמונה בקופסא, אולם אם האדם מבקש ללמוד רק לימודים חדשים, הרי שעליו אמרו שהלומד ואינו חוזר כזורע ואינו קוצר. וזהו מה שנרמז במסורה על התורה, שהלוא אין מים אלא תורה: 'הלוך ושוב' היינו, מי שחוזר ושב על תלמודו שוב ושוב, הרי הוא 'הלוך וגדול' להתעלות בתורה והיו דברי תורה מחודדים בפיו בידיעת התורה. אמנם מי שהוא 'הלוך ונסוע', שאינו חוזר על משנתו אלא שלומד בכל עת דברים חדשים, הרי שרע ומר חלקו להיות 'הלוך וחסור' לשכח תלמודו ולהיות קרח מכאן ומכאן.

(מתוך שיעורי הגה"ח רבי מנחם מנדל פומרנץ שליט"א)

סיפר הגאון רבי מאיר שפירא זצ"ל, ראש ישיבת חכמי לובלין ומחולל רעיון לימוד הדף היומי, את אשר ראו עיניו בימי עלומיו, באותו פרק זמן בו שהה בביתו של גאון הדור רבי שלום מרדכי הכהן שבדרון – המהרש"ם מבערזאן זצ"ל. רבי מאיר שפירא היה נכד של הרבנית ממונסטריץ, שהיא נישאה בזוג שני למהרש"ם מבערזאן, וכך הגיע רבי מאיר שפירא לשהות בביתו של המהרש"ם. היה זה כבר לעת זקנותו המופלגת של המהרש"ם, בימים שכבר שכב על ערש דווי, ובעוד שהמהרש"ם היה סגור בחדרו כשרבי מאיר שפירא עומד על ידו כדי לסעודו ולעזור לו, הרי שבחדר המבוא לבית התאספו כמה וכמה מחכמי ורבני העיר שבאו לדרוש בשלומם של המהרש"ם.

כדרכה של תורה, בהתאסף ראשי עם, הרי ששיחם ושיגם הוא בדברי תורה, כשזה שואל וזה עונה, זה מקשה וזה מתיר. והיו הדברים שמחים כנתינתם. אדהכי והכי החלו התלמידי חכמים להתחדד בהלכה ולעסוק בשאלה מעניינת וייחודית: האם אדם שניגה סלסול בעצמו לתת זרוע לחיים וקיבה לכהן, מדין מתנות כהונה, האם יש בזה משום 'מחזי כיוהרא'. היות והמנהג בזמן הזה הוא שלא לעשות כך, האם זה שבכל זאת רוצה לתת יש לו לחשוש שיש במעשיו משום גאוה ויוהרא.

קולות הויכוח נשמעו בעוז והגיעו עד לחדרו הסגור של המהרש"ם מבערזאן. הדי הדברים נשמעו בחדר, אך לא בצורה ברורה. משכך פנה המהרש"ם אל רבי מאיר שפירא וביקש ממנו כי יואיל בטובו לצאת אל הלומדים ולשמע מהם באיזה סוגיה הם עסוקים ועל מה נסוב הויכוח ביניהם. עד מהרה חזר רבי מאיר שפירא והציע בפני המהרש"ם את צדדי הנידון לכאן ולכאן, כשהוא מפרט ומסדר את השיטות השונות שנאמרו בויכוח. הביט בו המהרש"ם ואמר לו: הלא הלכה זו מפורשת היא ב'דרכי משה' בחלק יורה דעה, סימן רפ"ו. שם, בלכות מזוזה, מפורש דין זה.

תיכף פנה רבי מאיר שפירא אל הארון. הוציא את כרך הטור הגדול, דפדף אל אותו 'דרכי משה' ואכן הוא רואה שם שמובאת תשובתו של רבינו המהר"ל העוסק בשאלה, האם יש לחשוש ליוהרא ולגאוה כשאדם קובע מזוזות בכל דלתות ביתו, זאת מפני שנתפשט המנהג אצל רוב העולם בימים ההם שדי לסמוך על מזוזה אחת הקבועה בפתח הבית. המהר"ל נזעק נגד מגמה זו שאין קובעים מזוזות, והוא אומר: "מי יתן והיה זה לבבם להסיר המכשול הזה שעוברים אדאורייתא ואדרבנן, ולא נודע מאין הרגלם שממעטין במזוזות כל כך במדינות הללו". ולכן הוא קובע שבוודאי אין יוהרא במי שנוהג בהלכות מזוזה כדן. ועל כך הוא ממשיך ומביא תוספת מעניין אחר לגמרי: "וכן כתב